

Handläggare
Jonas Lauri
Telefon: 508 09 073

Till
Norrmalms stadsdelsnämnd

Verksamhetsplan 2017 för Norrmalms stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Stadsdelsnämnden godkänner verksamhetsplan 2017 inklusive budget och tillhörande bilagor och överlämnar den till kommunstyrelsen.
2. Stadsdelsnämnden begär budgetjustering om totalt 3,4 mnkr för klimatinvesteringar.
3. Stadsdelsnämnden ansöker om 0,9 mnkr från stadens kompetensutvecklingssatsning.
4. Stadsdelsnämnden begär budgetjustering om 2,4 mnkr från tidigare beviljade stimulansbidrag för utbyggnad av LSS-bostäder
5. Stadsdelsnämnden begär budgetjustering om 0,9 mnkr för arbete mot hemlöshet
6. Stadsdelsnämnden begär budgetjustering om 0,8 mnkr för åtgärder för en giftfri förskola
7. Stadsdelsnämnden godkänner omslutningsförändringar om 131,0 mnkr.
8. Stadsdelsnämnden godkänner resultatenheter enligt förslag i verksamhetsplanen.
9. Stadsdelsnämnden godkänner Plan för internkontroll med väsentlighets- och riskanalys 2017 för Norrmalms stadsdelsnämnd, enligt bilaga 8.
10. Paragrafen justeras omedelbart.

Johanna Engman
stadsdelsdirektör

Jonas Lauri
ekonomichef

Johanna Hult
avdelningschef förskola och fritid

Teenie Bennerholt
tf. administrativ chef

Susanna Halldin
avdelningschef
äldreomsorg och socialtjänst

Britt Mattsson
avdelningschef
parkmiljö

Innehållsförteckning

Inledning	5
1. Ett Stockholm som håller samman	6
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor	6
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	10
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	13
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	15
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	16
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	18
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	20
2. Ett klimatsmart Stockholm	23
2.1 Energianvändningen är hållbar	23
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	24
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	25
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	26
2.5 Stockholms miljö är giftfri	27
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	27
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	28
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion	28
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	28
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	29
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	30
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	30
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	31
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	32
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	33
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	35
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	37
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	39

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	40
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	43
4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	45
Uppföljning av ekonomi.....	46
Nämndens ekonomiska förutsättningar	46
Försäljningar av anläggningstillgångar	52
Resultatenheter	52
Betydande projekt som inte är investeringar	52
Budgetjusteringar	52
Omslutningsförändringar.....	53
Medel för lokaländamål.....	54
Kvalitetsarbete.....	55
Övriga frågor	56

Bilagor

Bilaga 1: Blanketter till SLK

Bilaga 2: Resultatenheter 2017

Bilaga 3: Övriga organisatoriska enheter 2017

Bilaga 4: Ersättningsnivåer 2017

Bilaga 5: Jämställdhets- och mångfaldsplan 3-årsplan

Bilaga 6: Personal- och kompetensförsörjning och nämndens samlade behov för 2017

Bilaga 7: Ansökningar kompetensutvecklingssatsning

Bilaga 8: Plan för internkontroll med väsentlighets- och riskanalys 2017

Bilaga 9: Plan för upphandling 2017

Bilaga 10: Ansökan om investeringsmedel för klimatåtgärder

Bilaga 11: Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet

Bilaga 12: Protokollsutdrag

Inledning

Verksamhetsplanen för Norrmalms stadsdelsnämnd anger inriktningen för nämndens verksamhet under år 2017, knyter an till stadens långsiktiga mål och utgår från kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål. Den sociala hållbarhetskommisionens analyser och åtgärder ligger till grund för stadsdelsnämndens lokala utvecklingsprogram som inarbetas i nämndens och berörda enheters verksamhetsplaner.

Människors lika värde är ett självklart förhållningssätt i möten med invånare och de brukare som vänder sig till nämndens verksamheter. Förvaltningen bemöter alla värdigt och respektfullt. Frågor om jämlikhet, jämställdhet och kvalitet är prioriterade, för att skapa jämlika uppväxtvillkor och livschanser för flickor och pojkar, kvinnor och män. Nämnden möjliggör för invånarna i stadsdelsområdet att möta ett varierat och tillgängligt utbud av kultur och skapande aktiviteter, ett särskilt fokus finns på grupper som vanligtvis inte nås.

Stadens miljöprogram är vägledande i nämndens miljöarbete. Nämnden fokuserar på att öka andelen ekologisk mat i verksamheterna. Parker och grönområden ska anpassas till nya klimatförutsättningar och bidra till en mångfald av ekosystemtjänster. Invånarna bjuds regelbundet in till dialoger i frågor som rör deras närområde, en snabb och lättillgänglig service ska förenkla invånarnas vardag.

Nämnden fortsätter att arbeta för att minska sjukfrånvaron, fortsätter utveckla metoderna för uppföljning och säkerställer en långsiktig personal- och kompetensförsörjning med särskild prioritet att minimera användandet av otrygga anställningsvillkor. Insatser ges för att chefer ska ha goda förutsättningar för att kunna utöva ett närvarande ledarskap och särskilt fokus ligger på att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare.

Norrmalms stadsdelsområde växer och närmar sig idag 70 000 invånare. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna Vasastan, City/Norrmalm, Skeppsholmen och nya Hagastaden samt församlingarna Matteus, Johannes, Gustav Vasa och Adolf Fredrik.

Statistik över Norrmalms stadsdelsområde

INVÅNARNA	NORRMALM	STADEN
Andel 1-5 år	5,7 %	6,5%
Andel över 65 år	15,4 %	14,6 %
Invånare med utländsk bakgrund	21 %	31,5 %
Andel hyresrätter	30,1%	44,1 %
Andel bostadsrätter	69,9 %	55,9 %
Andel eftergymnasial utbildning (25-64 år)	69,9 %	56,9 %
Medelinkomst (20-64 år)	459 900 kr	366 300 kr
Andel arbetslösa	1,6%	3 %
Ohälsotal (dagar per person)	12,4	19,2
Andel ekonomiskt bistånd	0,7 %	3,0 %

Källa: statistik.stockholm.se

Stadsdelsnämnden ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, budget- och skuldrådgivning, familjerätt, och kultur- och föreningsbidrag. Stadsdelsnämnden ansvarar även för samhällsplanering, parkverksamhet och stadsmiljö, konsumentvägledning, ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder.

Styrning och uppföljning

Nämnden verksamhetsplan och specifika mål konkretiserar kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet och beskriver vilket resultat som ska uppnås (förväntat resultat).

Nämnden fastställer i vissa fall egna indikatorer för att mäta hur nämnden uppfyller sina mål som ett komplement till kommunfullmäktiges indikatorer. Aktiviteter tas fram för att bidra till måluppfyllelsen.

Underlag till måluppfyllelse är nämndens egna indikatorer, kommunfullmäktiges indikatorer, brukarundersökningar, övriga uppföljningar och analyser samt resultatet av de aktiviteter som genomförts. Se vidare under rubriken Kvalitetsarbete.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att all service utgår från de behov och rätt till stöd som invånarna inom stadsdelsområdet har. Genom ett fokus på förebyggande arbete verkar nämnden för att så långt det är möjligt ge barn och unga trygga och stabila uppväxtförhållanden. Barn i social eller ekonomisk utsatthet beaktas särskilt. Invånare inom Norrmalms stadsdelsområde ska leva ett självständigt liv och äldre ska vara trygga och ha en individuellt anpassad vård och omsorg av god kvalitet. Barn på förskolan och i den öppna fritidsverksamheten ska lära, leka och utvecklas i pedagogiska miljöer av hög kvalitet.

Norrmalms stadsdelsområde ska vara tryggt att vistas och bo i. Invånarnas behov av särskilda bostäder, förskolor, parker och övrig verksamhet i nämndens regi beaktas tidigt i stadsplaneringen. Parker och grönområden ska vara vackra, välskötta och välkomnande för alla och det ska finnas en mångfald av fritidsaktiviteter.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att socialtjänsten arbetar förebyggande för att ge barn och unga trygga och stabila uppväxtförhållanden. Genom att erbjuda en förskola av hög kvalitet verkar denna socialt utjämnande vilket har betydelse för barns utveckling, lärande och hälsa.

Ett gemensamt arbete med fokus på barn och unga med psykisk ohälsa fortsätter att utvecklas under verksamhetsåret, som en del i arbetet med det lokala utvecklingsprogrammet.

Förvaltningen kommer bland annat genomföra en analys över vad som särskilt utmärker barn och ungas psykiska ohälsa i stadsdelsområdet. Kontakten med samverkansparter såsom ungdomsmottagningen, skolorna, församlingar och föreningar fortsätter att utvecklas och

barnrättsperspektivet säkerställs i beslut, uppdrag och i nämndens dagliga arbete.

Socialtjänsten

Socialtjänstens arbete med barnkonventionen stärks och fokus ligger på att öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog med barn och unga. Barn i familjer med ekonomiskt bistånd ska ha jämlika uppväxtvillkor. Det innebär bland annat att barns behov särskilt beaktas när vuxna söker ekonomiskt bistånd. Barn har rätt till en aktiv och meningsfull fritid. I ansökningar om ekonomiskt bistånd ska barns behov av fritidsaktiviteter som inte ryms inom riksnormen särskilt beaktas. Barn har även rätt till ett innehållsrikt sommarlov. Sommarlovspeng för barnfamiljer med ekonomiskt bistånd införs 2017. Ensamstående föräldrars behov av insatser uppmärksammas särskilt.

Vårdnadshavarna har stor betydelse i det förebyggande arbetet med barn och unga. Nämnden fortsätter att stödja detta samspel genom föräldrastödsprogrammen ABC och KOMET. Programmen riktar sig till vårdnadshavare med barn och ungdomar i åldern 3-18 år. Utvärderingar av föräldrastödsprogrammen visar att föräldrar upplever att de blivit mer trygga i sitt föräldraskap och fått verktyg att hantera olika situationer som kan uppstå i en familj.

Det förebyggande arbetet prioriteras med fokus på de mest utsatta barnen och ungdomarna. Arbete sker i samverkansteam med landstinget, där mödravårdscentral, barnavårdscentral, barn- och ungdomspsykiatri, barnläkare och socialtjänst ingår. Det strukturerade samarbetet som finns mellan socialtjänst, förskola, skola, fritid och polis är avgörande för det förebyggande arbetet och inbegriper även de fristående skolorna.

Den för Kungsholmens, Norrmalms och Östermalms stadsdelsnämnder gemensamma enheten för ensamkommande barn och ungdomar startade den 1 april 2015. Uppföljning av placerade barn och ungdomar prioriteras. Nämnden fortsätter att arbeta med strategier för att upptäcka, förebygga och behandla psykisk ohälsa och missbruk inom denna målgrupp.

Förskola, fält och fritid

Inom förskolan sker en fortsatt utveckling av de pedagogiska miljöerna under året. Miljöerna ska erbjuda en mångfald av material som väcker lust att utforska och lära men också ge utrymme för reflektion, eftertanke och vila. Barnen ska vara delaktiga i att utforma miljöerna som ska vara tillgängliga för alla. Miljöerna och materialet ska vara estetiskt tilltalande och utmana rådande normer. Förskolorna och den öppna fritidsverksamheten ska vara en plats där olikheter ses som något positivt och där barnen ökar sin förståelse och tolerans för olika sätt att tänka och att vara.

För att ge barnen en likvärdig förskola har förskolorna ett stadsdelsövergripande samarbete där goda exempel och pedagogiska frågor diskuteras.

Forskning visar att en av de viktigaste faktorerna för att barn ska utvecklas, lära och känna sig trygga är de pedagogiska relationerna mellan förskolepersonal och barn. Nämndens förskolor och öppna fritidsverksamhet ska organiseras så att alla barn får tillgång till pedagogiskt utbildad personal och lärandemiljöer där de får vara aktiva, engagerade, medskapande och kreativa tillsammans med andra barn och vuxna. Nämnden har en utmaning i att både rekrytera och att behålla befintlig utbildad pedagogisk personal. Verksamheten kommer under året att utbilda fler handledare för att ha möjlighet att ta emot fler studenter från förskollärarytbildningen. Se vidare under Kf 4.2.

Språk och lärande hänger samman liksom språk och identitetsutveckling. Genom högläsning skapas delaktighet, gemenskap och relationer. Barnen får uppleva spänning, kunskap och glädje vilket banar väg för ett vidare intresse för läsning, litteratur och studier. Barnens ordförråd och språkliga medvetenhet kommer att öka och synliggörs i den pedagogiska dokumentationen.

Statistik visar att måluppfyllelsen i matematik och naturvetenskapliga ämnen i skolan sjunker på nationell nivå. Det är viktigt att barnen tidigt får möjlighet att utveckla sin matematiska förmåga och förståelse för naturvetenskap. Matematik och naturvetenskap kommer att integreras i barnens projekt och de kommer att få kunskap om matematiska begrepp och naturvetenskapliga fenomen.

Forskningen visar att tidiga insatser och goda relationer mellan förskola och hem är en skyddsfaktor. Vårdnadshavarna ska vara delaktiga och ha inflytande i verksamheten. En god samverkan ger trygghet för barnen och goda förutsättningar för deras lärande.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	0,3 %	3,1 %	Tertial
 Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %	tas fram av nämnden	År
 Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	42 %	41 %	Tertial
 Andel förskollärare som genomgått kompetensutveckling inom genuspedagogik/normkritik	5 %	Öka	År
 Andel nöjda föräldrar	88 %	87 %	År
 Antal barn per grupp	16	16	Tertial
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,9	4,9	Tertial
 Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten	90 %	90 %	År
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	År
 Svarsfrekvens på förskoleundersökningen.	80 %	80 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska utarbeta stadsövergripande riktlinjer för förskoleplaneringen, med prioritering på nybyggnadsområden. Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska bistå kommunstyrelsen i detta arbete.	2017-01-01	2017-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska, i samarbete med utbildningsnämnden utveckla verksamhetsformer för att få fler barn i socioekonomiskt utsatta områden att gå i förskolan	2017-01-01	2017-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram centrala riktlinjer för barnsäkerhet i stadens förskoleverksamhet	2017-01-01	2017-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda hur konceptet med introduktionsförskolor kan utvecklas och spridas till fler områden.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Barn och unga i förskolan och den öppna fritidsverksamheten har hållbara relationer till sin omvärld

Förväntat resultat

De pedagogiska miljöerna på förskolan och i den öppna fritidsverksamheten stödjer barns lärande och utveckling. Barn och unga utvecklar socialt hållbara relationer till sin omvärld.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel vårdnadshavare som upplever att den pedagogiska miljön på förskolan uppmuntrar till lek, utveckling och lärande för sitt barn	90 %		År
Andel vårdnadshavare som upplever att sitt barn känner sig tryggt på förskolan	90 %		År
Andel vårdnadshavare som upplever att sitt barn uppmuntras till att utveckla sina sociala förmågor	90 %		År
Andel vårdnadshavare till barn i förskolan som anser att de har möjlighet till delaktighet och inflytande i verksamheten	84 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kompetensutveckling i normkritik och hållbar utveckling inom verksamheten för samtliga medarbetare i förskolan och den öppna fritidsverksamheten.	2017-01-01	2017-12-31
Samtliga förskolor ska ha information om ramöppettider.	2017-01-01	2017-12-31
Utbildningar för förskolans pedagoger i föräldrastödsprogrammet ABC.	2017-01-01	2017-12-31
Utbilda handledare inom förskolan i verksamhetsförlagd utbildning	2017-01-01	2017-12-31
Se över indelning av förvaltningens resultatenheter inom förskola inför utbyggnad av Hagastaden mm.	2017-01-01	2017-01-01
Se över förskoleenheternas ledningsorganisationer i syfte att skapa goda förutsättningar för ett nära ledarskap	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Barn och unga inom stadsdelsområdet har jämlika uppväxtvillkor

Förväntat resultat

Barn och unga får sina grundläggande behov tillgodosedda. Barn och ungdomar i riskzon ska upptäckas tidigt, få stöd och vid behov länkas vidare till relevanta samarbetspartners. Socialtjänsten är av hög kvalitet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel föräldrar som upplever att relationen till barnen har stärkts efter avslutad ABC-kurs.	80 %		År
Andel vårdnadshavare som anser att hem och förskola samverkar för barnets bästa	86 %		År
Antal vårdnadshavare som deltagit i föräldrautbildning ABC	105 st		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Socialtjänsten bjuder återkommande in skolor och förskolor för att informera om anmälningsskyldigheten.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att erbjuda förebyggande och främjande insatser i ett tidigt skede, för att motverka ohälsa och ojämlika förhållanden.

Socialtjänst

För att ge insatser av hög kvalitet är viktiga fokusområden ett bra bemötande, en hög tillgänglighet och ett arbete med evidensbaserade arbetsmetoder med fokus på effekterna för brukarna. Socialtjänsten ska ses som en resurs dit personer kan vända sig om de är i behov av råd och stöd.

Socialtjänsten, förskolan och fält- och fritid samarbetar med barnrättsorganisationen Maskrosbarn för att i ett tidigt skede upptäcka och ge stöd till barn som lever med föräldrar med missbruk och eller psykisk ohälsa. Forskningen visar att tidiga insatser har stor betydelse för barns välmående. Genom att öka medarbetarnas kompetens om vilka signaler barn och unga som mår dåligt kan uppvisa ökar möjligheten att tidigt upptäcka och stödja dessa barn och familjer. Socialtjänsten, förskolan och den öppna fritidsverksamheten genomför gemensamma föreläsningar och workshops samt bjuder in skolorna till samarbetet. Arbetet ingår som en del i arbetet med det lokala utvecklingsprogrammet.

Till nämnden kommer orosanmälningar gällande vuxna och uppsökande arbete bedrivs för att informera och motivera den enskilde att vid behov ta emot stöd för att förändra sin situation. Den enskilde erbjuds en samordnad individuell plan (SIP) för att säkerställa samordning av insatser från exempelvis socialtjänst och psykiatri. Detta ökar möjligheten att nå goda resultat samt att minska och förebygga institutionsvård.

Det förebyggande arbetet mot hemlöshet är fortsatt prioriterat. Ett aktivt och uppsökande arbete sker enligt en samordnad handlingsplan för att förhindra vräkningar. När förvaltningen får kännedom om att en person eller familj riskerar att förlora sin bostad kontaktas de och erbjuds stöd och rådgivning. Stadsdelsnämnden ansöker i detta ärende om projektmedel för det förebyggande arbetet mot hemlöshet, se mer under rubriken Budgetjusteringar.

En utmaning är ökningen av personer med samsjuklighet, vilket innebär att personen har två eller flera sjukdomstillstånd samtidigt. Samsjuklighet är vanligt vid psykisk sjukdom och missbruksproblem och socialtjänsten möter många unga kvinnor med omfattande missbruksproblem. Att utveckla och förbättra insatser för personer med samsjuklighet är fortsatt prioriterat under 2017.

Nämnden fortsätter att utveckla barn- och föräldraperspektivet i missbruks- och beroendevården. Vid handläggning av ärenden rörande vuxna med missbruksproblematik ska socialtjänsten alltid uppmärksamma om det finns barn och genast informera familjeenheten. Barn till föräldrar med missbruksproblem erbjuds stödgrupper.

Fält och fritid

Nämndens bedriver en öppen fritidsverksamhet för barn och unga mellan 0-19 år samt deras vårdnadshavare, fältverksamhet, prevention och tillsyn av tobak och folköl. Den öppna fritidsverksamheten består av två parklekar, en öppen förskola samt två fritidsgårdar varav den ena inriktar sig till ungdomar med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Nämndens verksamhet för unga i målgruppen 13 – 19 år har ett behov av att utveckla den uppsökande verksamheten i till exempel skolor. Traditionellt finns fältassistenter på gator och torg. Unga umgås idag i allt större utsträckning på nätet och personalen inom den öppna fritidsverksamheten behöver möta barn och unga även i denna miljö och på deras villkor. Ungdomarna rör sig över hela staden och ett utökat samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna i norra innerstaden skulle bidra till kompetenshöjning och samsyn på det gemensamma uppdraget. Genom att vidga kontaktytorna mellan barn och vuxna skapas tillitsfulla relationer och ökad möjlighet att ge unga stöd och vara en länk till socialtjänsten om behov finns.

Nämnden kommer att genomföra alkohol och drogforebyggande insatser baserade på dialog med ungdomar samt resultatet av Stockholmsenkäten. Under 2017 fortsätter nämnden med den stadsgemensamma satsningen Tobaksprojektet för att minska tobak och cannabisanvändning bland unga. Satsningen är ett samarbete mellan stadsdelsförvaltningarna Kungsholmen, Norrmalm och Södermalm som syftar till att begränsa ungas tillgänglighet till tobak i högstadiets och gymnasiets skolmiljöer samt att motivera unga att sluta använda tobak.

Stöd till anhöriga

Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2017-2020 ligger till grund för utveckling av nämndens arbete med anhörigstöd. Arbetsmetoder och rutiner utvecklas på alla enheter för att uppmärksamma anhöriga och ge dem stöd. Kvinnor och män ska ha tillgång till anhörigstöd på lika villkor. Varje medarbetare som möter anhöriga i sitt dagliga arbete har ansvar att uppmärksamma dem och att ge stöd.

Förvaltningens anhörigkonsulent erbjuder anhöriga enskilda samtal, ger information och råd, tipsar om olika aktiviteter och anordnar kontinuerligt olika samtalsgrupper och tematräffar för att anhöriga ska kunna träffa andra i liknande situation. Biståndsbedömda insatser som erbjuds i avlastande syfte för anhöriga är hemtjänst, ledsagning, dagverksamhet, avlösning i hemmet, avlösning genom korttidsvård och hemvårdsbidrag. På Väderkvarnens vård- och omsorgsboende finns ett anhörigråd i syfte att stärka anhörigas delaktighet. Det finns även anhörigombud bland medarbetarna som har i uppgift att ge stöd till anhöriga och att vägleda kollegor i frågor som rör kontakten med de boendes anhöriga. Äldreomsorgens beställarenhet erbjuder vägledande samtal för att ge riktad information och stöd till de äldre och deras anhöriga.

Socialtjänsten samverkar med landstinget för att säkerställa att anhörigas behov av stöd uppmärksammas i ett tidigt skede. Genom att nå fler anhöriga tidigt kan livskvaliten för både anhöriga och deras närstående förbättras. Väl fungerande rutiner krävs för informationsöverföring och vårdplanering i samverkan med landstinget.

I Stockholm stads program för anhörigstöd 2017-2020 poängteras att anhörigstödet inom socialtjänstens övriga delar behöver utvecklas. Med anledning av det kommer en

anhörigstödare under 2017 att få i uppdrag att utveckla anhörigstödet inom socialtjänsten. Det kommer att ske i samarbete med äldreomsorgens anhörigkonsulent.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom loF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	93 %	84 %	Tertial
 Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	80 %	tas fram av nämnden	År
 Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	T1	Fastställs av nämnden	Tertial
 Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	39 %	35 %	Tertial
 Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	90 %	80 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	61 %	tas fram av nämnden	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	94 %	tas fram av nämnden	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	82 %	tas fram av nämnden	År
 Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	33 %	25 %	År
 Antal hemlösa	60 st	tas fram av nämnden	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden och utbildningsnämnden säkerställa att barn i skolåldern som bor på skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka samt att yngre barn snarast erbjuds undervisning i förskoleklass, förskola eller annan pedagogisk verksamhet.	2017-01-01	2017-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med hembesöksprogram tillsammans med barn- och mödravården och förskolan.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Anhöriga uppmärksammas och får stöd

Förväntat resultat

Det finns väl fungerande rutiner och arbetsmetoder för att kunna möta anhörigas behov och underlätta deras vardag.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel anhöriga som upplever att de insatser de får av äldreomsorgen motsvarar sitt behov av stöd.	80 %		År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel anhöriga som upplever att samarbetet mellan distriktssköterska, biståndshandläggare och hemtjänst kring sin närståendes vård och omsorg fungerar bra.	80 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stockholms stads program för stöd till anhöriga 2017-2020 ska implementeras	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Stadsdelsområdets invånare lever ett självständigt liv

Förväntat resultat

Socialtjänsten arbetar förebyggande och främjande med insatser i ett tidigt skede, för att motverka ohälsa och ojämlika förhållanden. Personer med missbruksproblem lever ett liv utan missbruk av alkohol och droger. Personer med funktionsnedsättning klarar sitt dagliga liv, har en hållbar boendesituation och en meningsfull sysselsättning och deltar på lika villkor i samhällets gemenskap.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kartlägga församlingar och civilsamhällets arbete med barn och unga och deras förutsättningar för samverkan.	2017-01-01	2017-12-31
Nämnden utreder möjligheten att utveckla samarbetet med stadsdelförvaltningarna i norra innerstaden kring tillsyn av tobak och folköl samt handläggning av serveringstillstånd	2017-01-01	2017-12-31
Samarbete med barnrättsorganisationen Maskrosbarn.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att erbjuda vackra, välskötta och välkomnande parker och grönområden för alla i ett tryggt stadsdelsområde.

Trygghetsarbete

Norrmalms stadsdelsområde ska vara tryggt att vistas och bo i. Förvaltningen ska under 2017 fortsätta utveckla samarbetet med civilsamhället och polismyndigheten för att öka tryggheten och säkerheten lokalt. Minst en trygghetsvandring ska genomföras med bland andra pensionärsrådet för att lyfta frågan om äldres trygghet.

Utifrån stadens riktlinjer för arbetet mot våldsbejakande extremism kommer förvaltningen ta fram en handlingsplan för att utveckla förebyggande och motverkande insatser som bidrar till socialt hållbar utveckling och ett tryggare samhälle.

Vackra, välskötta och välkomnande parker och grönområden för alla

När Stockholms befolkning växer ökar nyttjandet av stadens offentliga rum och parkerna blir allt mer betydelsefulla för rekreation och livskvalitet. Det ökande trycket på parker ställer krav på hög kvalitet på parkskötsel, underhåll och upprustning. Stadsdelsnämndens parkplan

anger strategier och mål för utveckling av parker och gröna gaturum och är ett styrdokument för de insatser som görs.

En stor andel av stadsdelsområdets gröna miljöer är gatumark, och samarbetet mellan trafikkontoret och stadsdelsförvaltningen är viktigt för att utveckla gröna stråk och stärka sambanden mellan Norrmalms parker, minska barriärer och göra nätet av trädplanterade gator mer finmaskigt. Ett stärkt samarbete med trafikkontoret är också viktigt att utveckla när det gäller skräphantering.

Parkerna i stadsdelsområdet är viktiga vardagsmiljöer för invånare och besökare. Arbete pågår kontinuerligt med att utveckla fler funktioner i parkerna samt att möta allmänhetens behov och önskemål från kvinnor och män, flickor och pojkar. Samtidigt måste hänsyn tas till parkernas kulturhistoriska och ekologiska värden.

Många av stadsdelsområdets parker är redan idag intensivt använda med många parkbesökare, och parkerna ska skötas och utvecklas så att de blir långsiktigt hållbara. Detta är en stor utmaning när staden förtätas och parkerna inte växer i motsvarande grad. God kvalitet skapas redan i planeringsskedet. Genom ökat samarbete mellan verksamma i alla led, från planerare till parkarbetare ska en effektiv parkdrift med god kvalitet skapas. Ansökan om medel för en förstudie av ett digitalt stöd för effektivisering av uppföljning av parkskötseln har lämnats in till stadsledningskontorets avdelning för digital förnyelse. Satsningen på miljösmarta och kapacitetsstarka skräpkorgar och fler skräpkorgar med källsortering fortsätter.

Under året fortsätter arbetet med parkupprustningar utifrån parkplanen i bland annat Observatorielunden och Enkehusparken i syfte att öka parkernas rekreativvärden, stärka ekosystemtjänsterna och skapa hållbara och slitagetåliga gräsytor.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %	100 %	År
 Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	86 %	75 %	År
 Stockholmarens nöjdhet med rent och städlat	70 %	69 %	År
 Stockholmarens nöjdhet med skötsel av park och grönområden	75 %	69 %	År

Nämndmål:

Norrmalms stadsdelsområde är tryggt

Förväntat resultat

Invånare och besökare upplever Norrmalms stadsdelsområde som tryggt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel invånare i stadsdelen som känner sig trygga i parker och grönområden	69 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Brottsförebyggande arbetet ska stärkas för att motverka otrygghet och oro bland äldre.	2017-01-01	2017-12-31
En trygghetsvandring genomförs i samarbete med pensionärsrådet med fokus på äldres trygghet.	2017-01-01	2017-12-31
Handlingsplan mot våldsbejakande extremism tas fram.	2017-01-01	2017-12-31
Trygghetshöjande åtgärder i Observatorielunden genomförs, bland annat genom förbättring av belysning.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Parker och grönområden är vackra, välskötta och välkomnande för alla

Förväntat resultat

Skötsel, underhåll och investeringar i parker och grönområden gör att de upplevs som vackra, välskötta och välkomnande för alla.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel invånare i stadsdelen som anser att det finns goda möjligheter till aktiviteter i parker och naturområden	77 %		År
Andel invånare i stadsdelen som anser att det finns goda möjligheter till pick-nick, lugn och ro i parker och grönområden	84 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Framtagande av plan för placering och komplettering av skräpkorgar för källsortering i parker.	2017-01-01	2017-12-31
Framtagande av slyröjningsplaner för stadsdelsområdets parker och natur.	2017-01-01	2017-12-31
Utöver sedvanliga kontroller även genomföra fyra parkinspektioner under året med parkdriftentreprenören för att skapa en samsyn kring kvaliteten på parkskötseln.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningen utreder om snöröjningen i parkerna kan utökas.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att i planeringen av förändringar i stadsmiljön tidigt beakta nämndens behov av verksamheter. Nämnden deltar därför i stadsbyggnadskontorets, exploateringskontorets och trafikkontorets arbete med utveckling av bland annat Hagastaden och Cityområdet. För Hagastaden finns en referensgrupp, där representanter för alla nämndens verksamheter deltar och arbetar för att Hagastaden ska ha tillräckligt antal förskoleplatser, bostäder med särskild service, äldreboenden och god tillgång till parker och grönområden. I de remisser som kommer till nämnden bevakar förvaltningen tillgänglighetsfrågorna i alla typer av boenden.

Nämnden deltar i stadens gemensamma äldreboendeplanering där behov och förändringar för staden i helhet och i region innerstaden redovisas. Utvecklingen i innerstaden har de senaste åren gått mot ett minskat behov av vård- och omsorgsboende som en konsekvens av ett

sammantaget minskat befolkningsunderlag. Swecos prognos visar att behoven ökar efter 2020 och för att täcka framtida behov måste ersättningsboenden planeras. I samband med utveckling Hagastaden planerar nämnden för ett nytt vård- och omsorgsboende.

Nämnden arbetar för ett tydligt barnperspektiv och jämställdhetsperspektiv i planeringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser. Ur ett barn- och jämställdhetsperspektiv är det också viktigt med god tillgång till park-, lek- och idrottsmiljöer, inte minst i stadens utvecklingsområden.

Grönyrtorna i Hagastaden är relativt små och alla parkfunktioner kommer inte kunna få plats inom den nya stadsdelen och förvaltningen arbetar för att förstärka de befintliga parkerna i områdena kring Hagastaden. Under året kommer nämnden i samarbete med exploateringsnämnden att ta fram ett program för upprustning av Norrbackatäppan. I planering av skolgårdar och idrottsytor verkar förvaltningen för att ytorna utformas för ett flexibelt nyttjande av allmänheten utanför skoltid och tider för uppbokade matcher och träningstider.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	tas fram av nämnden	År
 Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	12	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Invanarnas behov av nämndens verksamheter kommer med tidigt i stadsplaneringen

Förväntat resultat

Genom tidigt deltagande i stadsplaneringen finns en god tillgång av kommunal service i Norrmalms stadsdelsområde.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel plan- och programremisser som handläggs och bereds till stadsdelsnämnden	100 %		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Vid planeringen av nybyggnation bevakar nämnden tillsammans med andra berörda nämnder att tillgängligheten beaktas. Detta sker i dialog med funktionshinderrådet.	2015-01-01	2017-12-31
Planera för och beställa ett nytt vård- och omsorgsboende i utvecklingen av Hagastaden	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Nämnden bidrar till målet bland annat genom att utveckla parker och grönområden för att öka

invånarnas och besökarnas tillgång till en mångfald av fritidsaktiviteter. Nämndens öppna fritidsverksamhet ska vara en trygg plats som inbjuder till delaktighet och socialt samspel där det skapas möten mellan människor.

Fritidsgården, öppna förskolan och parklekarna ska erbjuda ett brett utbud av olika aktiviteter såsom lek, sång och skapande verksamhet utifrån barn och ungas intressen. Barn och unga med funktionsnedsättning deltar på lika villkor. Under skolloven erbjuds barn och unga att vara med på olika aktiviteter och vara tillsammans med andra. Verksamheterna skapar möjligheter för barn och unga att träffa nya vänner och bygga tillitsfulla relationer till vuxna. Ett normkritiskt och antirasistiskt förhållningssätt samt ett hbtq-perspektiv finns med i planeringen och i genomförandet av aktiviteterna. Öppna förskolan och parklekarna har många besökare i olika åldrar och förvaltningen ser över behovet av att skapa fler parklekar.

Nämnden fortsätter att utveckla aktiviteterna i parker och grönområden som kan användas året om samt skapa aktiviteter för både pojkar och flickor, kvinnor och män. Det är viktigt att utforma parkerna så att de ger förutsättningar för ett jämställt nyttjande för alla åldrar. I syfte att bland annat skapa möjligheter för ett mångfunktionellt nyttjande sker en upprustning av Enkehusparken och ett program för Norrbackatäppan tas fram under året.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	79 %	78 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fördela demokratistöd till organisationer som arbetar med lokalt demokratiarbete (1.5)	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Barn och unga är delaktiga i utformningen av den öppna fritidsverksamheten

Förväntat resultat

Barn och ungdomar deltar i de aktiviteter som anordnas.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel av den öppna fritidsverksamhetens aktiviteter som är initierade, planerade och genomförda tillsammans med barn och unga	70 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Säkerställa att ungdomar tillsammans med personalen har möjlighet att planera och genomföra aktiviteter i den öppna fritidsverksamheten	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Parker och grönområden möjliggör en mångfald av fritidsaktiviteter

Förväntat resultat

Parkerna är mångfunktionella och erbjuder ett rikt utbud av aktiviteter och anläggningar, som möjliggör ett jämställt nyttjande.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andel invånare som anser att det finns goda möjligheter till spontanidrott i Stockholm, som t.ex. motionsspår, bollplaner och öppna parkytor.	70 %		År
Andel parkupprustningar som bidrar till målet om en mångfald av fritidsaktiviteter som möjliggör ett jämställt nyttjande	100 %		År
Andel parkupprustningar som förlänger säsongen genom att det skapas aktiviteter som är attraktiva året om.	100 %		År

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att möjliggöra för invånarna i stadsdelsområdet att möta ett varierat och tillgängligt utbud av kultur och skapande aktiviteter. Ett särskilt fokus finns på grupper som vanligtvis inte nås. Aktiviteter sker både inom nämnden egna verksamheter och via kulturnämndens utbud.

I enlighet med stadens budget arbetar nämnden för att målen i programmet "Kultur i Ögonhöjd" uppfylls. Programmet syftar till att alla, oavsett förutsättningar och uppväxtvillkor, ska kunna ta del av ett kulturliv och själva få uttrycka sig, på egen hand och tillsammans med professionella kulturutövare. Inom området Fritid för alla finns ett anpassat kulturutbud för barn och unga med funktionsnedsättning. Nämndens kultursekreterare ger verksamheterna stöd i utformandet av lokala kulturhandlingsplaner och omvärldsbevakar stadens kulturutbud. Förskolorna har kulturombud som har ett särskilt ansvar för kulturfrågor.

Barns möjligheter att delta i olika sociala och kulturella sammanhang på sin fritid är viktigt. Förskolan och de öppna fritidsverksamheterna ska ha pedagogiska miljöer och material som inbjuder till olika konstnärliga uttryckssätt som drama, dans, måleri m.m.

I mötet med stadens kulturutbud kommer barn och unga utveckla olika uttrycksformer som bild, sång, musik, drama, rytmik, dans och rörelse. Barn och unga lär sig konstruera, använda material och pröva nya tekniker. Barnen kommer att använda multimedia och

informationsteknik i sitt skapande. Skapande integreras i barnens projektarbeten och synliggörs genom pedagogisk dokumentation. Barnen blir delaktiga i sina egna och andras lärprocesser och läsårets arbeten visas upp på Förskolans dag. Nämndens förskolor arrangerar tillsammans med barnen en ljusinstallation i Observatorielundens spegeldamm på internationella barndagen. Ljusinstallationen och Förskolans dag synliggör barnen, ger dem en röst och tillsammans med andra barn tar förskolan plats i det offentliga rummet.

Förskolan och den öppna fritidsverksamheten ska under året att inventera kulturkompetensen inom verksamheten såsom utbildade dans och dramapedagoger, för att ha möjlighet att öka samverkan mellan enheterna och erbjuda barnen fler kulturupplevelser.

Kulturupplevelser erbjuds även inom äldreomsorgens och socialtjänstens öppna mötesplatser. På särskilda boenden finns kontinuerligt olika kulturaktiviteter som exempelvis dans, musik och film. De öppna träffpunkterna för äldre ordnar aktiviteter som artistunderhållning och allsång. I grupp anordnas teater, gymnastik, poesiuppläsning, SeniorNet, kör, berättarcafé, pubaftnar, danseftermiddagar. Fester med mat anordnas traditionsenligt efter årstiderna. Personer med boendestöd erbjuds olika kulturaktiviteter, som till exempel besök på konstatställningar. Alla brukare inom socialtjänstens utförarenhet erbjuds exempelvis bowling regelbundet. Sysselsättningen på Nya Verkstan erbjuder bland annat kurser keramik och målning. De boende på gruppboenden LSS har möjlighet att delta på Skapande Verkstad som finns på boendet.

Stadsdelsnämnden reviderar under året de lokala riktlinjerna för föreningsbidrag bland annat med fokus på hur nämnden kan stötta det lokala kulturlivet och förutsättningar för amatörkultur. Under verksamhetsåret ska särskilt det lokala kulturlivet som riktar sig till alla invånare främjas.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	77 %	73 %	År

Nämndmål:

Barn och unga använder olika uttryckssätt genom eget skapande och i mötet med stadens kulturutbud

Förväntat resultat

Förskolan och den öppna fritidsverksamheten har miljöer som skapar nyfikenhet och lust till eget kulturskapande. Förskolorna och den öppna fritidsverksamheten nyttjar stadens kulturutbud.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel föräldrar som upplever att sitt barn uppmuntras till att utveckla sin förmåga att skapa och uttrycka sig i olika former	90 %		Tertial
Andel vårdnadshavare som upplever att förskolan ger deras barn möjlighet att ta del av och möta olika sorters kulturutbud på och utanför förskolan	80 %		Tertial
Antal bokningar i KULAN (kulturaktiviteter för barn och unga) Kommentar: Varje barn är lika med en bokning	1 100 st		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolans enheter arrangerar Förskolans dag och Ljusinstallationen	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden ska erbjuda barn och unga i förskolan och den öppna fritidsverksamheten minst en professionell kulturupplevelse per termin	2017-01-01	2017-12-31
Inventera kulturkompetens inom förskola och den öppna fritidsverksamheten för att genom ökad samverkan mellan enheter erbjuda barnen fler kulturupplevelser	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Invånare har tillgång till ett varierat kulturutbud

Förväntat resultat

Stadsdelnämnden erbjuder öppna mötesplatser och samverkar med det lokala kulturlivet. Enskilda individer äldreomsorg och omsorg om personer med funktionsnedsättningar ska stimuleras till att ta del av kulturella arrangemang och få möjligheter till eget skapande.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Besluta om nya riktlinjer för bidrag till lokala föreningar och organisationer	2017-01-01	2017-04-30
Boende på gruppboenden LSS har möjlighet att delta i skapande verkstad på boendet	2017-01-01	2017-12-31
De öppna mötesplatserna erbjuder ett varierat kulturutbud.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden ska inventera kulturutbudet inom äldreomsorgens och socialtjänstens utförarverksamheter	2017-01-01	2017-12-31
Träfflokalen Balder erbjuder kulturaktiviteter varje vecka	2017-01-01	2017-12-31
Varje månad anordnas kulturgrupp för brukare med boendestöd	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att äldre ska ha möjlighet att leva ett självständigt liv, få en individuellt anpassad vård och omsorg av god kvalitet och uppleva en trygghet med de insatser som ges inom äldreomsorgens verksamheter.

Äldre har en individuellt anpassad vård och omsorg av god kvalitet

Kvinnor och män ska ges en likvärdig omsorg av god kvalitet. Nämnden fortsätter arbeta med riktade insatser till äldre med psykosocial problematik och som lever i eller riskerar hemlöshet. För att kunna ge ett individuellt stöd till äldre med demens fortsätter den kommunala hemtjänsten utveckla demensteamet. Arbetet med att erbjuda finstalande äldre

och deras anhöriga aktiviteter på deras modersmål fortgår och omfattar både information och sociala aktiviteter.

Äldreomsorgens värdegrund ska genomsyra verksamheterna och de äldre ska ges en personcentrerad vård- och omsorg av god kvalitet. Nämndens utförarverksamhet i egen regi är certifierad enligt Silviahemmets vårdfilosofi som innebär att samtliga yrkeskategorier är utbildade i personcentrerad vård- och omsorg. Certifieringen skedde under 2016. Under 2017 kommer verksamheten att utveckla metoden för att öka kvaliteten inom verksamheten. Medarbetarna kommer ha reflektionstid en gång i månaden för att diskutera hur de ska öka kvaliteten på den personcentrerade vården och omsorgen. Särskilda satsningar planeras för aktiviteter och utomhusvistelse där de äldre kommer erbjudas ett utökat utbud av gemensamma aktiviteter utifrån vad de efterfrågar.

Nämnden arbetar med bemötandefrågor. Ett exempel är beställarenhetens arbete om hur normer påverkar mötet med brukare och klienter, och hur kön påverkar de myndighetsbeslut som fattas. Se vidare under Kf 4.3. Arbetet med att utforma beslut och beställningar som är individuellt anpassade i enlighet med kommunfullmäktiges mål är ett utvecklingsområde.

Förvaltningen fortsätter att utveckla utförarverksamheterna i egenregi med fokus på att öka den äldres delaktighet när genomförandeplanerna upprättas och att utforma "välkomstprocessen" utifrån den enskildes intressen och behov. Hemtjänsten fortsätter arbetet med att upprätta rutiner och en enhetschef anställs för att få ett tydligt ledarskap i en mindre enhetlig enhet. På vård- och omsorgsboende fortsätter arbetet med att utveckla måltider, aktiviteter, utomhusvistelse.

Äldre är trygga

Nämnden erbjuder uppsökande verksamhet bland annat i form av information, vaktmästarservice och anhörigstöd. Förvaltningens beställarenhet arbetar sedan flera år aktivt med samverkan i syfte att öka tryggheten för de äldre och deras anhöriga. En god samverkan mellan olika vårdinstanser är en förutsättning för en trygg äldreomsorg av god kvalitet. Regelbundna samverkansmöten kommer hållas med primärvård, dagverksamhet och hemtjänst.

Arbetet med måltider och utomhusvistelse är ett fortsatt förbättringsområde. Det kommunala vård- och omsorgsboendet kommer samverka med en dietist i syfte att förbättra de äldres kost- och måltidsupplevelse. Fokus är den äldres upplevelse och arbetet med att utveckla egna brukarundersökningar och enkäter fortskrider.

Nämnden har hälso- och sjukvårdsansvar (upp till sjuksköterskenivå) inom vård- och omsorgsboende, servicehus och dagverksamhet. Viktiga områden under 2017 är att arbeta teambaserat och fortsätta arbetet med hälso- och sjukvårdsdokumentation som leds av en processledare på förvaltningen. Hemtjänsten kommer att fortsätta arbetet med att öka personalkontinuiteten och öka den äldres inflytande, i enlighet med kommunfullmäktiges mål.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	74 %	71 %	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	86 %	84 %	År
 Andel personer som får en daglig utevistelse - vård- och omsorgsboende	56 %	55 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen	85 %	83 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen	84 %	84 %	År
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	10	Max 10 personer	År

Nämndmål:

Äldre har en individuellt anpassad vård och omsorg av god kvalitet

Förväntat resultat

Äldre är nöjda och kan påverka hur omsorgsinsatserna utförs. Insatserna ska vara individuellt utformade och den enskilde ska ha inflytande över vården och omsorgen. Kvinnor och män har likvärdig omsorg utifrån individuella behov.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Hemtjänst: Andel brukare som sammantaget är nöjd med hemtjänsten.	85 %		
 Vård och omsorgsboende: Andel brukare där dokumenterad ADL-bedömning är utförd	90 %		År
 Vård och omsorgsboende: Andel brukare som sammantaget är nöjd med äldreboende.	80 %		År
 Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som upplever att de kan påverka vid vilka tider insatserna utförs	62 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen utvecklar arbetet med måltider och aktiviteter för de äldre inom vård- och omsorgsboendet i egen regi	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden deltar i en upphandling av Sabbatsbergsbyns vård- och omsorgsboende och nämnden lägger ett egenregianbud	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden ska med stöd av äldrenämnden möjliggöra regelbunden utevistelse för äldre som bor på vård och omsorgsboende	2017-01-01	2017-12-31
Äldre erbjuds utökad tid med kontaktperson och individuella aktiviteter utvecklas inom vård- och omsorgsboendet i egen regi.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Äldre är trygga

Förväntat resultat

Äldre är trygga i sitt boende och med de insatser som ges inom äldreomsorgens verksamheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Hemtjänst: Andel brukare som upplever att de är informerade om tillfälliga förändringar i deras omsorg.	71 %		År
♀ Hemtjänst: Andel brukare som vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål	65 %		År
♀ Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som upplever att de är informerade om tillfälliga förändringar i deras omsorg.	50 %		År
♀ Vård- och omsorgsboende: Andel brukare som vet vart de ska vända sig med synpunkter och klagomål	65 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla biståndshandläggare ska gå grundutbildning om våld i nära relation.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden ska genom utbildningssatsningar höja kompetensen hos hemtjänstpersonal om våld i nära relationer.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden ska samarbeta med äldreomsorgsnämnden för att fortsatt utveckla hemtjänsten i enlighet med KF:s beslut 2016.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden ökar utbudet av aktiviteter på sociala mötesplatser och träffpunkter för äldre.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden följer stadens arbete med utveckling av nya boendeformer, såsom trygghetsboende med aktivitetscentra.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål om ett klimatsmart Stockholm bland annat genom att öka förutsättningarna för invånarna att välja en miljömässig livsstil, att nämndens verksamheter är energieffektiva och giftfria samt att transporter är miljömässigt hållbara. Vidare bidrar stadsdelsområdets parker och grönområden till en mångfald av ekosystemtjänster genom att vara anpassade till nya klimatförutsättningar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att nämndens lokaler är energieffektiva. Ett systematiskt arbete med att minska energianvändningen i verksamheterna pågår och kommer vidareutvecklas under 2017. Alla ska verka för att minska elanvändningen.

Under 2016 påbörjades arbetet med att ta fram underhållsplaner för förskolornas lokaler i syfte att finnas möjligheter till energieffektiviseringar. Åtgärder i underhållsplaner ligger till grund för nämndens fortsatta arbete med att minska energiförbrukning.

Nämnden ansöker om investeringsmedel för klimatåtgärder med syfte att minska verksamheternas elanvändning, se bilaga 10. Eventuella medel som beviljas kommer att disponeras utifrån resultatet från elinventeringen och energieffektiviseringsåtgärder specificerade i underhållsplanerna.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Köpt energi (GWh)	2,6 GWh	1835 GWh	År

Nämndmål:

Nämndens lokaler är energieffektiva

Förväntat resultat

Nämndens energiförbrukning minskar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel förskolor som påbörjat åtgärder från underhållsplaner avseende energieffektiviseringar.	50 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnden åtgärdar upprättade underhållsplaner för nämndens förskolelokaler som innehåller förslag till åtgärder för energieffektivisering.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att ha transporter som är miljömässigt hållbara. Nämndens resepolicy syftar till att resor som görs inom eller i anslutning till verksamheterna ska göras på ett så miljövänligt sätt som möjligt.

Stockholm ska intensifiera omställningen till att bli en hållbar stad med höga ambitioner inom klimat och miljö. Verksamheternas klimatutsläpp ska minska och andelen förnybar energi öka. Den största negativa miljöpåverkan sker genom de utsläpp av växthusgaser som verksamheten ger upphov till. Förvaltningen minskar utsläppen av växthusgaser genom att följa förvaltningens resepolicy och vid upphandling ställa miljökrav på entreprenörernas maskinparker. Förvaltningen kör elbilar och använder odubbade däck. Under året kommer även en miljörevision av entreprenörernas maskinparker att genomföras.

Förvaltningen inhämtar goda exempel genom omvärldsbevakning och arbetar för att inspirera entreprenörer till att använda fossilbränslefria maskiner.

Nämndmål:

Transporter inom nämndens verksamheter är miljömässigt hållbara

Förväntat resultat

Nämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomförande av miljörevision av parkentreprenörens maskinpark	2017-01-01	2017-01-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

I parker och grönområden produceras en rad ekosystemtjänster som staden och människan är beroende av eftersom de renar luft och vatten, minskar buller och får oss att må bättre. Nämnden vill synliggöra och förstärka den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna i parker och grönområden. Under året avser förvaltningen att skaffa sig fördjupad kunskap i dagvattenhantering för att kunna anpassa parkerna till nya klimatsförutsättningar. Norrmalms parkplan anger strategier för hur den ekologiska infrastrukturen kan stärkas. Ett exempel på detta är förnyelsen av Enkehusparken där fruktträd kommer att planteras och förbättrade förutsättningar för insekter skapas.

Förvaltningen deltar under året i ett av stadens pilotprojekt för ytlig dagvattenhantering i syfte att öka kapaciteten att ta emot ökade mängder av dagvatten som uppstår vid skyfall. Projektet ska även tillföra mervärden i stadsmiljön och ska genomföras i dialog med medborgarna. I samband med stadsutvecklingen av Hagastaden arbetar förvaltningen tillsammans med exploateringskontoret, stadsbyggnadskontoret samt trafikkontoret för att de ekologiska sambanden ska stärkas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Trafiknämnden ska i samarbete med Stockholm Vatten AB och stadsdelsnämnderna Skärholmen och Norrmalm initiera och genomföra pilotprojekt för ytlig dagvattenhantering som också tillför mervärden för stadsmiljön som ökar attraktivitet, upplevd trygghet och social hållbarhet.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförutsättningar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster

Förväntat resultat

Parker och grönområden är anpassade till nya klimatförändringar och bidrar till en mångfald av ekosystemtjänster.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Sköta Bellevueparkens strandlinje mot Brunnsviken så att både rekreation och biologisk mångfald främjas	2017-01-01	2017-12-31
Utredda möjligheten till ökat lokalt omhändertagande av dagvatten (LOD) i varje parkupprustningsprojekt.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att öka medvetenheten och kunskapen hos invånare om resurseffektiva kretslopp samt öka förutsättningarna för invånarna att välja en miljömässig livsstil. I enlighet med miljöprogrammet ska nämndens verksamheter förebygga uppkomsten av avfall, i andra hand återanvända, i tredje hand materialåtervinna, i fjärde hand energiåtervinna och som sista åtgärd lägga avfallet på deponi.

Nämndens verksamheter för barn och unga ska ha ett ekologiskt förhållningssätt och en positiv framtidstro. Barnen och pedagogerna ska få kunskap om sin delaktighet i naturens kretslopp, om ekologisk hållbarhet och få lära sig ett varsamt förhållningssätt till natur och miljö. För att ytterligare öka barns kunskap och engagemang kring hållbar utveckling kommer pedagoger från förskolorna att delta i ett nationellt nätverk med fokus på hållbar framtid.

Förvaltningen fortsätter sin satsning på miljösmarta skräpkorgar och skräpkorger med källsortering i stadsdelens mest välbesökta parker. Nämnden ansöker om medel för klimatinvesteringar för att kunna genomföra denna satsning, se avsnitt under uppföljning av ekonomi samt bilaga 10. Solcellsdriva skräpkorgar som komprimerar skräpet minskar transporterna med upp till 80 procent och gör att mindre andel skräp hamnar på marken. Förvaltningen kommer under året att verka för ett stärkt samarbete med trafikkontoret i syfte att förbättra och effektivisera skräphanteringen så att den offentliga miljön upplevs ren och snygg oavsett förvaltningsgränser.

Nämndmål:

Invånarna har förutsättningar att välja en miljövänlig livsstil

Förväntat resultat

Miljögifter i nämndens verksamheter, där barn och unga vistas är kartlagda. Andelen ekologiska livsmedel i verksamheterna har ökat. Skräphanteringen i parkerna är miljösmart. Barnen har kunskap om ekologisk hållbarhet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel vårdnadshavare som upplever att deras barn uppmuntras till att utveckla sin förståelse för hållbar utveckling	70 %		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Miljösmarta skräpkorgar och källsorteringskärl placeras ut på fler platser i parkerna	2017-01-01	2017-12-31
Två förskolor deltar i Skolverkets utmärkelse Skola för hållbar utveckling.	2017-01-01	2017-12-31
Nämndens verksamheter arbetar för att minimera sitt matsvinn samt där det uppkommer förpackningar möjliggöra för sortering.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att bland annat minska miljögifter i nämndens verksamheter där barn och unga vistas.

Barns och ungas exponering av kemikalier ska minska. En hälsosam förskolemiljö handlar om allt från mat och leksaker till städning och byggmaterial. All personal inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten ska få ökad kunskap om skadliga kemikalier, miljömärkta produkter, miljöfarligt avfall och förnyelsebart material. Nämnden ansöker om 0,8 mnkr i extra medel för att en giftfri förskola. Medel kommer framförallt att användas till inköp och ersättning av kemikaliesmarta leksaker och material.

Skadliga kemikalier samlas i damm och därför ska städning av golv och tvätt av textilier prioriteras för att nämndens verksamheter ska vara giftfria. Barn och unga ska ges möjlighet att förstå hur egna handlingar kan påverka miljön till exempel genom sopsortering och hantering av mat.

En varierad och näringsriktig ekologisk mat ska erbjudas alla barn. Barn ska ha en giftfri vardag och ekologisk mat är det naturliga valet i så stor utsträckning som möjligt. Nämnden höjer ambitionerna avseende andel inköpta ekologiska livsmedel.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %	95 %	År
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	100 %	75 %	År
 Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	50 %	40 %	År

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är giftfria

Förväntat resultat

Miljögifter i nämndens verksamheter där barn och unga vistas ska minska. Miljöfarliga material är ersatta med miljösmarta alternativ.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Chefer och miljöombud inom förskolan och den öppna fritidsverksamheten deltar i kemikaliecentrums utbildningar	2017-01-01	2017-12-31
Medarbetare inom förskolan som inte genomgått kemikaliecentrums webbutbildning deltar under året	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom arbetet för att minska de hälsorelaterade riskfaktorerna i verksamheternas inomhusmiljö.

Förvaltningen kommer under året att, tillsammans med fastighetsägare, arbeta för att förbättra ljudmiljön och luftkvaliten i förskolor och verksamhetslokaler där barn och unga uppehåller sig. Förvaltningen fortsätter arbeta utifrån Miljöförvaltningens tillsynsprotokoll och vidtar åtgärder så att förskolorna har godkänd bullernivå utifrån tillsynsprojekt Buller i förskolan.

Nämndmål:

Nämndens verksamheter har en god inomhusmiljö

Förväntat resultat

Nämndens verksamhetslokaler har en god inomhusmiljö.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnden vidtar åtgärder utifrån miljöförvaltningens tillsynsrapporter inom tillsynsprojekt Buller i förskolan.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att ha en ekonomi i balans och effektiva verksamheter där resurser förvaltas och används väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare. Nämnden arbetar för att fler personer ska klara sin egen försörjning och leva ett självständigt liv, med särskilt fokus på arbetslösa ungdomar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet i regionen inom områdena förskola, socialtjänst, äldreomsorg och administration i syfte att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning. Se vidare under Kf 3.3. I första hand riktar sig detta mål till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden formulerar därför inga egna nämndmål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

Nämnden bidrar till en företagsvänlig stad genom ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer och sammanslutningar, exempelvis City i samverkan. Nämnden har också en fortlöpande dialog med de företag som bedriver verksamhet som på olika sätt berör nämndens brukare och medarbetare.

Nämndmål:

Nämnden har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer

Förväntat resultat

Nämnden har ett gott samarbete med lokala företagsorganisationer.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att invånarna i Norrmalm stadsdelsområde ska vara eller bli självförsörjande.

Norrmalms stadsdelsnämnd har tillsammans med Kungsholmen och Östermalms stadsdelsnämnder en gemensam försörjningsstödsenhet. Enheten ansvarar för myndighetsutövning gentemot enskilda medborgare som ansöker om ekonomiskt bistånd enligt socialtjänstlagen. Målet med insatserna är att den enskilde ska klarar sin egen försörjning och leva ett självständigt liv. Förvaltningen ser en positiv trend där andelen hushåll i behov av ekonomiskt bistånd fortsätter att minska inom stadsdelsområdet.

Barn ska ha jämlika uppväxtvillkor. Barns behov ska särskilt beaktas när vuxna söker ekonomiskt bistånd. Innan beslut fattas ska förvaltningen överväga och dokumentera konsekvenserna för varje enskilt barn. I enlighet med stadens budget ska nämnden särskilt uppmärksamma ensamstående föräldrars behov av insatser.

Personer som ansöker om ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet remitteras till Jobbtorget och Jobbtorg resurs. För personer som saknar ersättning samarbetar förvaltningen med bl.a. Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Stockholms läns landsting för att hitta alternativa försörjningsvägar. Nämnden erbjuder även praktikplatser och anpassade anställningar.

Nämnden ingår sedan 2016 i Samordningsförbundet Stockholms stad, FINSAM i samverkan med aktörerna ovan i syfte att ge stöd åt stockholmare att uppnå eller förbättra sin förmåga till förvärvsarbete. Nämnden verkar för att nå samordnade rehabiliteringsinsatser mellan myndigheterna i syfte att stödja vuxna som uppbär ekonomiskt bistånd och som har komplexa rehabiliteringsbehov innan de kan komma till egen försörjning. Bedömningen är att det kommer att gynna många olika grupper av personer med långvarigt behov av ekonomiskt bistånd på grund av olika slag av arbetshinder. Unga vuxna och barnfamiljer kommer att prioriteras.

Utvecklade kontakter mellan skola, akademi och arbetsliv stärker nätverk och ger kunskap om vilka yrken/branscher som ökar elevers och studenter förmåga att bedöma valmöjligheter och konsekvenser för en framtida arbetsmarkandsetablering. Nämnden fortsätter kontinuerligt att ta emot elever och studenter för praktik.

Budget- och skuldrådgivarna erbjuder rådgivning i syfte att förhindra överskuldsättning. Tillgängligheten är hög och öppen rådgivning erbjuds varje vecka vilket medför att den som är i behov av rådgivning snabbt får kontakt utan väntetid. Barnfamiljer erbjuds rådgivning inom en vecka.

Forskning visar att ungdomar vars föräldrar har ekonomiskt bistånd själva riskerar att bli beroende av ekonomiskt bistånd. Nämnden prioriterar därför den gruppen av ungdomar vid tillsättning av förvaltningens feriearbeten för ungdomar. Nämnden kommer att samarbeta med Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd för att tillhandahålla platser för feriearbetande ungdomar från andra delar av staden.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,3 %	1,7 %	Tertial
 Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,2 %	1,1 %	Tertial
 Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	7 st	850 st	Tertial
 Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	15 st	500 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	200 st	8 500 st	År
 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	7 st	900 st	Tertial
 Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	150	8 500 st	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Invånarna klarar sin egen försörjning

Förväntat resultat

Invånarna lever ett självständigt liv och klarar sin egen försörjning. Antal hushåll i behov av ekonomiskt bistånd minskar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Nämnden samverkar med arbetsmarknadsnämnden bland annat inom ramen för arbetsmarknadsinsatser som samordnas av Jobbtorg Stockholm, Stockholmsjobb och individuellt anpassade arbetsmarknadsinsatser. Samverkan med utbildningsnämnden sker inom ramen för det förebyggande arbetet som inbegriper socialtjänst, förskola, fritid och polis, se vidare under Kf 1.1 och Kf 3.3. I första hand riktar sig detta mål till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden formulerar därför inga egna nämndmål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att resurser förvaltas och används väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare.

En grund för en långsiktigt hållbar ekonomi är att nämndens verksamheter bedrivs inom givna ekonomiska ramar. Nämndens budget för 2017 kommer efter prestationsförändringar att vara mindre än 2016 innan hänsyn tagits till löne- och prisökningar, vilket beskrivs närmare under

rubriken Nämndens ekonomiska förutsättningar. Medarbetare och chefer har en god förståelse för de ekonomiska förutsättningarna och kunskap om på vilket sätt de kan påverka sina kostnader.

Nämndens resurser ska användas med fokus på de resultat och effekter som verksamheten skapar för våra invånare. Genom en aktiv och medveten resultatstyrning kan nämnden identifiera framgångsrika arbetsmetoder och uppnå en hög kvalitet för de resurser som finns att tillgå.

Alla nämndens verksamheter strävar efter att öka kvaliteten, effektiviteten och arbetsglädjen. Varje medarbetare har ett ansvar för att vara en del i detta och bidra till att verksamheten utvecklas resurseffektivt och kvalitativt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/-1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

Nämndens resurser förvaltas och används väl med fokus på resultat och effekter för våra invånare

Förväntat resultat

Nämnden har en budget i balans.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	1 st		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen fortsätter att utveckla uppföljningen av nämndens verksamheter, med fokus på resultat och effekter för målgruppen.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att verka för att förvaltningens verksamheter är fria från diskriminering och att mänskliga rättigheter respekteras.

Bemötande, service och resursfördelning utformas på likvärdigt sätt för kvinnor, män, flickor och pojkar. Barns rättigheter enligt FN:s barnkonvention säkerställs och ett tydligt genus- och hbtq-perspektiv finns i verksamheterna som möter barn och unga. Nämndens verksamheter präglas av ett gott bemötande, är tillgängliga och invånarna är delaktiga och har möjlighet att påverka. Kvinnor och män med funktionsnedsättning deltar på lika villkor i samhället.

Stadsdelsområdet ska vara ett tryggt område där invånarna inte utsätts för våld i nära relationer. Nämndens strategi för brottsförebyggande- och trygghetsskapande arbete samt

stadens program för våld i nära relationer är vägledande i detta arbete.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål om en jämställd stad där alla ska ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Var och en som kommer i kontakt med nämndens verksamheter ska kunna känna sig trygg i vetskapen om att bemötande och service, liksom resursfördelning, utformas på ett likvärdigt sätt för kvinnor, män, flickor och pojkar.

Nämnden fortsätter under kommande verksamhetsår arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i verksamheten. Förvaltningens enheter kommer att påbörja en analys avseende hur väl verksamheterna uppfyller sina mål lika för kvinnor och män, flickor och pojkar. Vidare om kvinnor och män, flickor och pojkar kan påverka verksamheten lika mycket och om resurser fördelas jämnt mellan könen. Grundmetoden är analys av könsuppdelad statistik som ett första steg för att kartlägga eventuella systematiska könsskillnader. Beställarenheten äldreomsorg och vuxenheten som var piloter i arbetet under 2016 fortsätter att fördjupa sina analyser.

Kunskaperna om vad som leder fram till, är konsekvenserna av och leder ut ur överskudsättning är en angelägen fråga. Kunskapen om detta är dock mycket begränsade, särskilt ur genusperspektiv. Arbetet inom budget- och skuldrådgivningen riktas till dem i samhället som är utsatta ur ekonomiska och andra sociala hänseenden. Under 2017 deltar nämndens budget och skuldrådgivning i samarbete med Mälardalens Högskola i en studie av den kommunala budget- och skuldrådgivningen utifrån ett genusperspektiv. Arbetet knyter an till det andra jämställdhetspolitiska delmålet om ekonomisk jämställdhet, kvinnor och män skall ha samma möjligheter och villkor i fråga om utbildning och betalt arbete som ger ekonomisk självständighet livet ut.

Förvaltningens arbete med jämställdhetsintegrering organiseras under respektive enhet och avdelning i ordinarie verksamhet. De enheter som påbörjade arbetet föregående år fungerar som ett internt stöd till medarbetare och chefer under kommande verksamhetsår.

Uppföljning och analys av könsuppdelad statistik kommer att göras under respektive inriktningsmål, jämställdhetsperspektivet synliggörs därmed i alla relevanta delar av nämndens verksamhetsplan. Den sammanfattande analysen av nämndens arbete med jämställdhetsintegrering görs under detta mål för verksamhetsområde.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska etablera rutiner för jämställdhetsanalyser i enlighet med programmet för ett jämställt Stockholm	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är jämställdhetsintegrerade

Förväntat resultat

Bemötande, service och resursfördelning utformas på ett likvärdigt sätt för kvinnor, män, flickor och pojkar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel enheter som har påbörjat arbetet med att integrera ett jämställdhetsperspektiv i sina uppföljningar och analyser.	100 %		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
I samarbete med övriga förvaltningar ta fram arbetssätt för jämställdhetsanalyser i tjänsteutlåtanden där detta är relevant.	2017-01-01	2017-12-31
Inventering, kartläggning och analys utifrån ett jämställdhetsperspektiv genomförs på samtliga enheter i syfte att kartlägga eventuella systematiska könsskillnader.	2017-01-01	2017-12-31
Ett nätverk för jämställdhetsintegrering utgör ett internt stöd till verksamheterna och träffas regelbundet för att utbyta erfarenheter och sprida goda exempel.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom tydliga och kommunikativa ledare som styr med invånarnas behov i fokus och som använder gemensamma resurser på ett effektivt sätt. Cheferna uppmuntrar medarbetare att vara aktiva och delaktiga.

Nämnden ska vara en bra arbetsgivare som attraherar, rekryterar, behåller och kompetensutvecklar sina medarbetare. Ett fortsatt genus- och jämlikhetsperspektiv bidrar till ökad mångfald, ökad måluppfyllelse i verksamheten och ökad effektivitet. Cheferna säkerställer att alla medarbetare har samma möjligheter och behandlas likvärdigt i fråga om arbetsförhållanden, arbetsmiljö och arbetsvillkor.

I enlighet med stadens budget ska chefer ha goda förutsättningar för att kunna utöva ett närvarande ledarskap. Cheferna har ett ansvar för att delegation och ansvarsområden är tydliga för medarbetarna. Arbetet med att sänka sjukfrånvaron har fortsatt hög prioritet. Under året finns ett fortsatt fokus på att minska sjukfrånvaron inom förskolan med särskilda insatser för medarbetare med psykisk ohälsa. Månatlig sjukfrånvarouppföljning på förvaltnings- och enhetsledningsnivå ger kunskap och stöd i arbetet med att sätta in åtgärder för att minska korttids- och långtidssjukfrånvaro.

Nämndens samverkansavtal skapar delaktighet och ger medarbetarna inflytande över hur verksamheterna ska utvecklas. Grunden för samverkan är arbetsplatsträffar och samtal mellan medarbetare och chef.

Cheferna ska säkerställa en långsiktig personal- och kompetensförsörjning och nämndens samlade behov för året visas i bilaga 6. En fortsatt utmaning är rekryteringsbehovet av förskollärare och socialsekreterare/biståndshandläggare och att minska personalomsättningen inom dessa befattningar. Arbetet med att skapa kontinuitet i arbetsgrupperna fortsätter i syfte att stärka kvaliteten. Gällande utförarverksamheterna inom äldreomsorgen fortsätter den kompetenssatsningar som gjorts enligt Silviahemmets certifiering. Detta bland annat genom att låta verksamhetens medarbetare få handledd reflektionstid för att såväl hantera arbetsrollen, som kommunikationen mellan medarbetare och brukare.

Under året kommer en kompetensförsörjningsplan för nämndens verksamheter på 3-5 års sikt

tas fram. Inom bemanningsplaneringsarbetet är det prioriterat att cheferna ska erbjuda heltidsanställning till ofrivilligt deltidsanställda och att minimera användandet av allmän visstidsanställning och andra former av otrygga anställningsvillkor. Värderkvarens vård- och omsorgsboende fortsätter det initierade arbetet med att ta fram hållbara och hälsosamma scheman för personalen utifrån verksamhetens behov.

Nämnden ansöker om särskilda medel från Kompetensutvecklingsatsningen, se bilaga 7. Av fyra ansökningar avser tre Värderkvarens vård- och omsorgsboende.

Nämnden arbetar med att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare. Arbetet sker utifrån en lokal handlingsplan som implementeras under 2017. Prioriterade områden är introduktion för nyanställda, administrativt stöd till handläggare och chefer samt arbetsbelastning.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	83	83	År
 Index Bra arbetsgivare	T2	fastställs 2017	År
 Index Psykosocial arbetsmiljö	T2	fastställs 2017	År
 Sjukfrånvaro	6 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,2 %	tas fram av nämnden	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år. Kommunstyrelsen ska utifrån nämndernas underlag tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, med särskilt fokus på välfärdsyrken.	2017-01-01	2017-12-31
 Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna kartlägga aktuella utbildningsnivåer bland anställda inom LSS-verksamheter.	2017-01-01	2017-12-31
 Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet med att skapa trygga anställningar och goda arbetsvillkor genom att minimera användningen av allmänna visstidsanställningar i yrkeskategorier där denna anställningsform är frekvent.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Nämnden är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Förväntat resultat

Nämnden är en bra arbetsgivare som attraherar, rekryterar, behåller och kompetensutvecklar sina medarbetare. Den organisatoriska och sociala arbetsmiljön är god. Sjukfrånvaron har minskat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Cheferna erbjuds utbildning i att hålla svåra samtal såsom samtal om tidiga signaler om ohälsa, korttids- och långtidssjukfrånvaro.	2017-01-01	2017-12-31
Enheterna använder resultaten från medarbetarenkäten i sitt kvalitetsutvecklingsarbete.	2017-01-01	2017-12-31
Enheterna implementerar nya personalpolicyn	2017-01-01	2017-12-31
Lokal handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare implementeras	2017-01-01	2017-12-31
På APT-möte diskutera förvaltningens Rutin förebygga och hantera kränkande särbehandling och trakasserier	2017-01-01	2017-12-31
På enheterna säkerställs att roller och ansvar på arbetsplatsen är tydliga för alla medarbetare.	2017-01-01	2017-12-31
Utreda möjligheten att bygga upp en vikarie och resurspool för förskola tillsammans med Östermalms stadsdelsförvaltning.	2017-01-01	2017-12-31
Utreda möjligheten att bygga upp en vikariepool för äldreomsorgen tillsammans med övriga stadsdelsförvaltningar.	2017-01-01	2017-12-31
Avdelningsvis uppföljning av andelen månadsavlönade allmänna visstidsanställningar	2017-01-01	2017-12-31
I samarbete med Stockholms universitet anordna en utlokaliserad handledarutbildning för att öka antal handledare som kan ta emot studenter under deras verksamhetsförlagda utbildning i förskolan	2017-01-01	2017-12-31

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ Andelen allmänna visstidsanställningar av antalet månadsavlönade medarbetare	6 %		År

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta främjande för allas mänskliga rättigheter och förebyggande mot diskriminering.

Mänskliga rättigheter

Mänskliga rättigheter handlar enligt FN:s allmänna förklaring om alla människors lika värde samt individens rättigheter till bland annat utbildning, bostad, arbete, yttrandefrihet, frihet från våld, information, politiskt deltagande med mera. Att tillgodose flera av de grundläggande rättigheterna är kärnan i nämndens arbete och ansvarsområde.

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvarata den enskildes resurser. Insatser ges enligt socialtjänstlagen (SoL) och lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS). Den enskilde ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv.

Nämnden kommer under verksamhetsåret att arbeta för att främja och skydda allas mänskliga rättigheter. Rättighetsperspektivet har en fortsatt given plats och integreras i verksamhetsplanering på alla nivåer. Samtliga verksamheter har formulerat uppföljningsbara mål utifrån sin målgrupp och verksamhet.

Stockholms stad är förvaltningsområde för finska språket. Innerstadens stadsdelsnämnder samarbetar kring användningen av det statsbidrag som erhålls för att implementera minoritetslagstiftningen och tillgodose minoritetsgruppens rättigheter.

Arbetet mot diskriminering

Välfärdstjänster, service och resursfördelning ska vara likvärdiga för alla invånare, oavsett kön, etnicitet, ålder, könöverskridande identitet eller uttryck, funktionsnedsättning, sexuell läggning, religion eller annan trosuppfattning. Nämndens förebyggande arbete mot diskriminering berör dels ett internt arbete där målgruppen är medarbetarna, och ett externt arbete mot våra brukare och invånare. Nämndens interna arbete mot diskriminering som berör medarbetarna beskrivs närmare under inriktningsmål 4.2 Stockholm är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor.

Under kommande verksamhetsår fortsätter nämnden det förebyggande arbetet mot diskriminering med särskilt fokus på de problem och risker som identifierats under genomförd hbtq-utbildning. Tre enheter, beställare och utförare inom äldreomsorg samt fält och fritidsenheten, ingick under 2016 i stadens pilotutbildning för hbtq och normkritik. Nämnden ska synliggöra och motverka de normer som verkar inskränkande och exkluderande med särskilt fokus på familjer, unga och äldre hbtq-personer. Handlingsplaner och åtgärder som arbetades fram under utbildningen genomförs och följs upp under verksamhetsåret. Förvaltningen fortsätter med kompetenshöjande insatser för att arbeta förebyggande mot diskriminering.

De diskrimineringsgrunder som är i särskilt fokus för verksamhetsåret är fortsatt hbtq-rättigheter, antirasism och etnisk mångfald samt arbete med ett normkritiskt arbetssätt. För analys av förekomsten av och risker för diskriminering i den egna verksamheten tar nämnden stöd av formulerade indikatorer från kommunfullmäktige.

Uppföljningen av hur stadsdelsnämnden lever upp till de mänskliga rättigheterna och är fri från diskriminering kräver uppfyllnad av ett flertal rättigheter som återfinns under andra målformuleringar inom övriga inriktningsmål. Tillsammans med målen under inriktningsmål 4 verkar dessa mål för att uppfylla de mänskliga rättigheterna. För ungas organisering se särskilt under Kf 4.7.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	100 %	Öka	År
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	100 %	Öka	År
 Andel brukare inom social-psykiatri som inte upplever diskriminering	100 %	Öka	År
 Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	100 %	Öka	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska etablera rutiner för att följa upp hbtq-personers upplevelser av verksamheternas utformning och bemötande i enlighet med hbtq-programmet i Stockholms stad	2017-01-01	2017-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska utbilda och säkerställa kompetens om rasism och diskriminering hos chefer och personal som möter invånare. Kommunstyrelsen ska bistå i detta arbete med utgångspunkt i ECCARS tiopunktsprogram	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Stadsdelsområdets invånare får sina rättigheter tillgodosedda på ett likvärdigt sätt

Förväntat resultat

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvarata den enskildes resurser. Medarbetare har kunskap om mänskliga rättigheter och vilket ansvar de har för att uppfylla invånarnas rättigheter inom respektive verksamhet. Invånare och medarbetare upplever att nämndens verksamheter är fria från diskriminering.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel ej verkställda vräkningshot.	100 %		År
 Andel äldre som upplever att de får den information de behöver i kontakt med myndighetsutövningen.	90 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Berörda enheter genomför och följer upp handlingsplaner framtagna efter genomförd hbtq utbildning.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden genomför aktiviteter för den finska minoriteten inom äldreomsorgen.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att säkerställa barns rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. I nämndens verksamheter möts barn och unga med ett antirasistiskt förhållningssätt samt med ett tydligt genus- och HBTQ-perspektiv i det dagliga arbetet.

Barn och unga ska ha möjlighet att framföra sina åsikter i alla frågor som rör dem. Ett fortsatt prioriterat område under 2017 är att öka brukarmedverkan, delaktighet och dialog i alla nämndens verksamheter som möter barn och unga. I förskolan kommer barnen att lära sig mer om vilka rättigheter de har bland annat genom att använda barnlitteratur som reflektionsunderlag. Vid förändringar i verksamheter för barn och unga ska konsekvensanalyser genomföras för att bedöma vilka konsekvenser ett beslut kan få för det enskilda barnet eller gruppen.

Barn och ungas rätt till delaktighet och inflytande samt rätt till relevant information, enligt

barnkonventionen, framgår tydligt i socialtjänstlagen. Detta innefattar även barn till papperslösa. Barnets bästa ska vara avgörande vid beslut och åtgärder som rör vård- eller behandlingsinsatser. Ett barn ska ges möjlighet att framföra sina åsikter i frågor som rör barnet själv och ha inflytande utifrån ålder och mognad. Barns delaktighet i utredningsarbetet är ett viktigt utvecklingsområde som fortsatt ska prioriteras under kommande verksamhetsår. Barn och ungas synpunkter, önskemål och upplevelse av mötet med socialtjänsten inhämtas regelbundet genom en anonym enkät som lämnas i *Barnens brevlåda* på förvaltningen.

Ansvaret för barn och unga som riskerar att fara illa har skärpts de senaste åren och de nya bestämmelserna ställer högre krav på socialtjänsten. I takt med att antalet ensamkommande barn ökar ställer detta stora krav på nämndens verksamheter flera år framöver. Under 2017 kommer kunskapsbaserade metoder och arbetssätt att fortsätta utvecklas.

Nämndens ungdomsråd ska vara mer delaktiga i nämndens arbete och rådet kommer att erbjudas utbildning i demokrati och samhällsfrågor. Se vidare under Kf 4.7.

Nämnden arbetar aktivt för ett tydligt barnperspektiv i stadsplaneringen, bland annat genom att efterfråga barnkonsekvensanalyser, genomföra anpassade dialoger med barn i relevanta parkinvesteringsprojekt samt att arbeta för ändamålsenliga förskolegårdar. Ur ett barnperspektiv är det också viktigt att tillgången till park, lek och idrottsmiljöer är god inte minst i stadens utvecklingsområden. Förvaltningen deltar i den stadsövergripande arbetsgruppen staden i ögonhöjd, som har uppdraget att ta fram en rutin för hur barn och ungas behov ska säkerställas i stadsutvecklingen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31
 Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Barn och ungas rättigheter och behov tas till vara och deras inflytande stärks

Förväntat resultat

Den kommunala servicen, såväl som det offentliga rummet, är utformad efter barns och ungas behov, rättigheter och intressen. Barn och unga har tydliga kanaler för att påverka och vet vart de ska vända sig för att påverka.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel ej verkställda vräkningsshot för familjer med barn.	100 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Regelbundet inhämta barn och ungas synpunkter, önskemål och upplevelser av mötet med socialtjänsten genom en anonym enkät	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att ge personer som utsätts för våld i nära relationer ett samordnat individuellt stöd av medarbetare med särskild kompetens om våld i nära relationer. Friheten från våld är en grundläggande mänsklig rättighet och kunskapen som finns idag är att våld i nära relationer slår mot liv, hälsa, identitet och frihet. Att mäns våld mot kvinnor ska upphöra är även ett av fyra delmål för den nationella jämställdhetspolitiken.

Stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck, implementeras. En god skolgång utgör en av de viktigaste skyddsfaktorerna för barn. Rätten till obruten skolgång och förskola säkerställs för alla barn i skyddat boende.

Kvinnofridssamordnare ansvarar för kunskapsspridning om våld i nära relation inom förvaltningens samtliga områden och deltar i interna och externa samverkans- och strateginätverk. Samordnaren är även en länk mellan Norrmalms stadsdelsförvaltning och socialförvaltningen kring frågor som rör våld i nära relation.

Resurspersoner finns på varje avdelning med kunskap och beredskap att se, fråga och agera när de möter någon som är utsatt. Socialtjänsten inleder alltid en utredning vid misstanke om att ett barn lever med våld i nära relation. Det ska finnas ett tydligt barnperspektiv även i utredningar om vuxna som utsätts för våld alternativt vuxna som utövar våld. Barn som upplevt våld i familjen erbjuds stöd. För att öka kunskapen om våld i nära relationer och vilket stöd som kan erbjudas riktas särskilda utbildningssatsningar till äldreomsorgens biståndshandläggare och hemtjänstpersonal.

Nämndens verksamheter för barn och unga ska vara en trygg plats där det är tillåtet för barn att visa alla sorts känslor. Medarbetare har god kunskap om vilka signaler ett barn som lever i en familj där våld i nära relationer förekommer kan sända ut. Medarbetare i förskolan och den öppna fritidsverksamheten har också god kunskap om kontaktvägar och sina skyldigheter vid misstanke om att barn far illa.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel medarbetare som gått utbildning om att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, som anser sig ha fått redskap för att upptäcka och samtala med barn om sin situation	20 %	Tas fram av nämnden	År
 Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	20 %	Tas fram av nämnden	År
 Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	35 st	Tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Inga invånare utsätts för våld eller hot om våld i nära relationer

Förväntat resultat

Personer utsatta för våld i nära relationer erbjuds ett samordnat individuellt utformat stöd för att förändra sin situation. Medarbetare inom samtliga verksamhetsområde har kunskap för att upptäcka om någon är utsatt och vet vilket stöd som kan erbjudas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen har rutiner för att motivera personer som utövar hedersrelaterat våld och förtryck till att ta emot stöd för att upphöra med våldet.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningen har rutiner för att motivera personer som utövar våld i nära relation till att ta emot stöd för att upphöra med våldet.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningen samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvård samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda barn som upplevt våld i nära relationer eller hedersrelaterat våld och förtryck samt runt enskilda våldsutsatta stockholmare.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningen samverkar med polis, åklagare, hälso- och sjukvården samt idéburen sektor såväl på strategisk nivå som runt enskilda våldsutövare.	2017-01-01	2017-12-31
Information om anmälningsskyldigheten gällande förskolan för samtliga förskoleenheter.	2017-01-01	2017-12-31
Riktad information om stöd och hjälp till unga stockholmare sprids via de arenor och verksamheter som de deltar i och besöker.	2017-01-01	2017-12-31
Rätten till en obruten skolgång för alla barn säkerställs och barn i skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka från ankomst till boendet.	2017-01-01	2017-12-31
Rätten till förskola säkerställs för barn i skyddat boende där det är möjligt utifrån en bedömning av säkerhet och barnets bästa.	2017-01-01	2017-12-31
Socialtjänsten gör en strukturerad hot- och riskbedömning i alla ärenden som rör våldsutsatthet. Vid hedersrelaterat våld och förtryck används ett bedömningsinstrument anpassat för detta.	2017-01-01	2017-12-31
Socialtjänsten säkerställer att barn som upplevt våld i nära relationer och/eller hedersrelaterat våld och förtryck vid behov erbjuds stödsamtal eller annat lämpligt stöd på kort och lång sikt.	2017-01-01	2017-12-31
Utformningen av det våldspreventiva arbetet anges i lämpligt policydokument i verksamheten, exempelvis likabehandlingsplan eller motsvarande.	2017-01-01	2017-12-31
Våldsutsatta vuxna i behov av skyddat boende som har medföljande barn erbjuds barnanpassat skyddat boende.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att stadsdelsområdet ska vara tillgängligt för alla samt genom att tillförsäkra personer med funktionsnedsättning integritet, självbestämmande och delaktighet samt en god omsorg, stöd och service.

Nämndens verksamheter är tillgängliga

Det offentliga rummet är demokratiska mötesplatser som alla ska kunna del av stadsdelsområdets information och utbud oavsett funktionsförmåga. Nämndens fortsätter att utveckla arbetet och vidga perspektivet med att öka tillgängligheten till nämndens verksamheter. Trygghet, tillgänglighet och jämställdhet är viktigt för parkbesökarna och beaktas i varje parkupprustning. Förvaltningen arbetar systematiskt och utifrån budget med att genomföra tillgänglighetsåtgärder i parkerna. Under året kommer exempelvis tillgänglighetshöjande åtgärder genomföras i Observatorielunden.

Personer med funktionsnedsättning deltar på lika villkor i samhället

Personer med funktionsnedsättning har samma möjligheter som andra att leva ett självständigt liv, ha ett arbete, sysselsättning och/eller daglig verksamhet att gå till. Stöd till personer med

funktionsnedsättning ska präglas av valfrihet, hög kvalitet och trygghet. Insatser kännetecknas av bemötande med värdighet och respekt och hänsyn tas till individuella behov.

Personer med funktionsnedsättning har tillgång till och kan delta på lika villkor i samhällets gemenskap. För att åstadkomma detta erbjuder nämnden insatser såsom boende med anpassat stöd och sysselsättning. För att varje person med fysisk eller psykisk funktionsnedsättning ska kunna forma sitt eget liv deltar den enskilde i framtagandet av sin genomförandeplan och har på så sätt inflytande över hur insatsen utförs. Individuell plan enligt LSS stärker även den enskildes inflytande och underlättar samordning av olika myndigheters stöd.

En hållbar boendesituation är en av de viktigaste faktorerna för att kunna leva ett självständigt liv. Förvaltningen bevakar all nybyggnation i syfte att möjliggöra trygga och tillgängliga boenden, så att fler personer med funktionsnedsättning ska uppleva att de har en fungerande bostad. Se vidare under Kf 1.4.

Stadens handlingsplan för utveckling av socialpsykiatri ska genomföras med fokus på förebyggande insatser och delaktighet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	97 %	89 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	77 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	70 %	tas fram av nämnden	År
 Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	78 %	Fastställs 2017	År
 Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	85 %	tas fram av nämnden	År
 Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92 %	91 %	År
 Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	94 %	87 %	År
 Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92 %	90 %	År
 Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	92 %	87 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av dagliga verksamheters arbete mot arbetsmarknaden för deltagarna. Där ingår resursfördelningen samt samverkan mellan arbetsrehabiliterande insatser.	2017-01-01	2017-12-31
 Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda i vilken form hälso- och sjukvården inom LSS ska bedrivas i staden efter att projektiden går ut	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Nämndens verksamheter är tillgängliga

Förväntat resultat

Nämndens verksamheter är tillgängliga och jämlika. Alla har möjlighet att ta del av nämndens verksamheter och den offentliga miljön oavsett fysiska och sociala förutsättningar

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bevaka tillgänglighetsaspekter vid samtliga upphandlingar.	2017-01-01	2017-12-31
Den pedagogiska miljön på förskolorna anpassas utifrån de behov barn med funktionsnedsättning har	2017-01-01	2017-12-31
Fritids- och kulturaktiviteter som anordnas ska vara tillgängliga för barn och ungdomar med funktionsnedsättning	2017-01-01	2017-12-31
Löpande tillgänglighetsanpassningar av nämndens lokaler	2017-01-01	2017-12-31
Tillgänglighetshöjande åtgärder genomförs i Observatorielunden	2017-01-01	2017-12-31
Vid planeringen av nybyggnation bevakar nämnden tillsammans med andra berörda nämnder att tillgängligheten beaktas. Detta sker i dialog med funktionshinderrådet.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning deltar på lika villkor i samhället

Förväntat resultat

Personer med funktionsnedsättning klarar sitt dagliga liv, har en hållbar boendesituation och en meningsfull sysselsättning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Funktionshinderfrågor utgör tema vid ett av stadsdelsnämndens sammanträden.	2017-01-01	2017-12-31
Informera i nämndens månadsannons om de informationskanaler staden erbjuder för personer med funktionsnedsättning.	2017-01-01	2017-12-31
Inventera lämpliga feriearbetsplatser (sommarjobb) för ungdomar med funktionsnedsättning.	2017-01-01	2017-12-31
Inventera möjliga praktikplatser för personer med funktionsnedsättning inom verksamheter finansierade av stadsdelsnämnden.	2017-01-01	2017-12-31
Medarbetare inom förskolan får adekvat handledning kring barn med funktionsnedsättningar	2017-01-01	2017-12-31
Socialnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna planera för utbyggnad av boenden för personer med psykisk funktionsnedsättning.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnderna ska erbjuda fler personer med funktionsnedsättning anställning i staden.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnderna ska i samråd med bostadsbolagen och fastighetsnämnden inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppbofäbostäder eller servicebofäbostäder.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnderna ska redovisa hur arbetet med att tillgodose behovet av bostäder med särskilt stöd och service fortskrider. Arbetet ska redovisas till kommunstyrelsens genomförandegrupp.	2017-01-01	2017-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stadsdelsnämnderna, fastighetsnämnden, exploaterings- samt stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med varandra säkerställa att minst fem procent av lägenheterna i exploateringsprojekt med minst 100 bostäder avsätts till omsorgslägenheter.	2017-01-01	2017-12-31
Utveckla former för brukarinflytande.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Nämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att arbeta för att invånarna i stadsdelsområdet ska ha möjlighet till delaktighet och inflytande. Ett gott bemötande ska prägla nämndens verksamheter. Genom ett bra bemötande skapar förvaltningen förutsättningar för delaktighet och en positiv upplevelse av stadsdelsnämnden och dess verksamhet.

I enlighet med stadens budget och hållbarhetskommisionens delrapport *Medborgare med mandat* förbättrar förvaltningen invånarnas möjligheter till olika former av deltagandeprocesser, bland annat genom medborgardialoger. Ett särskilt fokus finns på grupper som vanligtvis inte hörs. Under 2017 fortsätter implementeringen av de nya rutinerna för hur de lokala råden ska komma in i ett tidigare skede vid handläggning av tjänsteutlåtanden. På så sätt ska råden beredas bättre förutsättningar att påverka nämndens beslut.

I enlighet kommunfullmäktiges intentioner och satsningen på ungas organisering ska ungdomars delaktighet öka bland annat genom att ungdomsrådet ges möjlighet att uttrycka sin åsikt i frågor som rör dem. Ungdomsrådet behöver fler aktiva ungdomar som vill vara med och påverka och rekrytereringen av fler medlemmar fortsätter. För att ungdomsrådet ska bli delaktiga i beslut som rör dem har nämnden utsett två kontaktpolitiker som ska träffa ungdomsrådet regelbundet. Se även under Kf 1.5.

Invånare har möjligheter att påverka i parkinvesteringar och stadsmiljöfrågor. Medborgardialogen sker bland annat genom parkvandringar, parksamråd på plats inför parkupprustningar, enkäter på webb och på plats i parker samt trygghetsvandringar med olika målgrupper samt genom medborgarförslag. Invånarnas möjligheter till insyn och inflytande i planeringen av staden garanteras i plan- och bygglagen (PBL). Genom samrådsprocesser, ofta i flera steg, får beslutsfattarna i stadsbyggnadsnämnd och kommunfullmäktige möjlighet att ta del av och ta hänsyn till lokala opinioner. Stadsdelsnämnderna har även del i denna process, som remissinstans och genom att förvaltningen på olika sätt bistår stadsbyggnadskontoret.

Möjlighet till stadsodling kan också bidra till invånarnas delaktighet och möjlighet att påverka sitt närområde. Förvaltningen kommer därför att fortsätta informera om samt erbjuda platser för stadsodling och brukaravtal. Förvaltningen kommer även fortsättningsvis att stötta de odlingsföreningar som finns inom stadsdelsområdet.

Under året att påbörja arbetet inför breddinförandet av stadens nya ärendehanteringssystemet e-Dok. Detta kommer leda till en bättre, säkrare och mer effektiv ärende- och dokumenthantering för både medarbetare och medborgare.

Uppföljningen av huruvida stadsdelsnämnden lever upp till kommunfullmäktiges mål om en

demokratisk stad där invånaren har inflytande kräver även uppfyllnad av ett flertal mål, aktiviteter och indikatorer som rör delaktighet och inflytande. Dessa återfinns även under andra målformuleringar inom de övriga inriktningsmålen. Se särskilt under mål för verksamhetsområde 1.1, 1.2, 1.5, 1.7, 4.4 och 4.6.

Lokala utvecklingsprogrammet

Under 2016 fick alla stadsdelsnämnder i uppdrag att ta fram lokala utvecklingsprogram, för att bidra till stadens långsiktiga demokratiarbete och för att nå målet om en jämlik och hållbar stad. Nämndens lokala utvecklingsprogram har under programperioden fokus på barn och unga med psykisk ohälsa samt förebyggande arbete mot diskriminering, två tematiska områden med beröringspunkter för stora delar av nämndens verksamheter. Mål, åtgärder och aktiviteter är inarbetade i nämndens och berörda enheters verksamhetsplaner och en samlad uppföljning och analys görs under året.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	T2	Fastställs 2017	År
 Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	T2	Fastställs 2017	År
 Andel stockholmare som är aktiva inom civilsamhällets organisationer	T2	Fastställs 2017	År

Nämndmål:

Invånarna är delaktiga och har möjlighet att påverka

Förväntat resultat

Norrmalm har en levande närdemokrati där de boende och verksamma upplever att det är lätt att påverka såväl den kommunala servicen som förändring och utveckling. Barn, unga och deras vårdnadshavare ska utifrån sina möjligheter och intressen vara delaktiga och ha möjlighet att påverka nämndens verksamhet. Invånare och brukar som är i kontakt med nämndens verksamheter upplever att de får ett gott bemötande och en god service.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Genomföra en medborgardialog i samband med framtagande av program för upprustningen av Norrbackatäppan	2017-01-01	2017-01-31
Informera om och erbjuda platser för stadsodling och informera om möjligheten till brukaravtal	2017-01-01	2017-12-31
Kontaktpolitiker och ungdomsrådet ska ha minst två fysiska möten per år	2017-01-01	2017-12-31
Norrmalmsborna bjuds in till medborgardialoger.	2017-01-01	2017-12-31
Påbörja arbetet inför breddinförandet av ärendehanteringssystemet e-Dok.	2017-01-01	2017-12-31
Utveckla dialogen mellan invånare och politiken på Norrmalm	2017-01-01	2017-12-31
Nämnden arbetar för att utöka antalet medborgarförslag.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Nämnden ska genom inköp och upphandling bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar stad. Merparten av nämndens inköp sker genom centralt upphandlade ramavtal där staden ställer relevanta och hållbara krav. Avtalstrohet till dessa avtal är en förutsättning för att nämnden ska kunna säkerställa att målsättningarna uppfylls och elektronisk handel ska användas där så är möjligt. En viktig aktivitet under året blir information om och implementering av stadens nya program för upphandling och inköp.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel elektroniska inköp	60 %	Tas fram av nämnden	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %	Fastställs 2017	År

Nämndmål:

Nämndens upphandlingar och inköp utvecklar staden i hållbar riktning

Förväntat resultat

Nämnden är trogen de avtal som finns och ställer relevanta sociala och miljömässiga krav i de egna upphandlingar som görs.

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Driftbudget per verksamhetsområde

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 kostnader	Budget 2017 intäkter	Budget 2017 netto	Prognos oktober 2016 (netto)	Bokslut 2015 (netto)
Nämnd- och förvaltningsadministration	33,3	0,4	32,9	28,5	29,7
Förskola	285,7	25,0	260,7	252,5	250,5
Barn, kultur och fritid	16,2	0,8	15,4	12,3	10,6
Äldreomsorg	554,9	86,9	468	470,9	458,5
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	190,5	7,0	183,5	192,5	183,9
Individ- och familjeomsorg	88,7	18,8	69,9	69,3	68,6
- Varav socialpsykiatri	38,6	15,3	23,3	22,9	23,1
Stadsmiljö	41,0	25,3	15,7	14,2	16,1
Avskrivningar	7,6	0,0	7,6	11,5	11,4
Internräntor	0,9	0,0	0,9	1,1	1
Ekonomiskt bistånd	21,0	0,6	20,4	18,5	22,6
- Varav handläggning	4,1	0,0	4,1	6,1	6,6
Arbetsmarknadsåtgärder	4,0	0,5	3,5	4,5	3,9
Totalt	1 243,8	165,3	1 078,5	1 075,8	1 056,8

Nämndens budget för 2017 kommer efter prestationsförändringar att vara mindre än 2016 innan hänsyn tagits till löne- och prisökningar. Jämfört med den ram som fördelades ut i fullmäktiges budget 2016 ökar nämndens driftbudget marginellt, omkring en halv procent, men under året förväntas nämndens ekonomiska ramar minska med anledning av minskade barnantal. Det ekonomiska läget medför att samtliga verksamhetsområden under året kommer att arbeta aktivt med kostnadskontroll. I budget 2017 avseende kostnader och intäkter ingår omslutningsförändringar om sammantaget 131,0 mnkr.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
Nämnd- och förvaltningsadministration	32,9	31,5	1,4

Budgeten för nämnd- och förvaltningsadministration uppgår till 32,9, vilket inkluderar 1,1 mnkr i demokratimedel som omfördelats från verksamhetsområde barn, kultur och fritid. Administrationen finansieras genom ett avdrag från respektive verksamhetsområde. Andelen av budget som går till nämnd- och förvaltningsadministration är oförändrad från 2016, knappt

3 procent. Utöver tillskottet av demokratimedel, som föregående år inte fördelades ut direkt i kommunfullmäktiges budget, ökar administrationen med 0,3 mnkr. Under året kan särskilda kostnader tillkomma vid en eventuell flytt av förvaltningslokaler, exempelvis projektledare, dubbla hyreskostnader under sista kvartalet samt flyttkostnader.

Förskola

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
Förskola	260,3	259	1,3
<i>Varav barn i behov av särskilt stöd</i>	<i>16,3</i>	<i>14,8</i>	<i>1,5</i>
Öppen förskola	0,4	0,4	0

Förskoleverksamheten får en schablon per inskrivet barn. Schablonen har höjts med 1,5 procent och förskolepengen utgör 80 procent av schablonen. Det socioekonomiska tilläggsanslaget, som nämnden främst använder till barn i behov av särskilt stöd, har höjts med 1,5 mnkr.

Nämnden har en preliminär budget för förskoleverksamheten som bygger på antalet barn som var inskrivna i mars 2016, vilket var 1 977 barn. Under 2017 förväntas barnantalet minska till en genomsnittlig inskrivning om ca 1 830 barn, vilket skulle innebära minskade prestationer om ca 20 mnkr. Slutlig budgetram kommer att tilldelas nämnden efter faktiskt barnantal under året. I samband med tertialrapport 2 fördelar kommunfullmäktige ut ett bidrag för att kompensera förskolor med särskilt hög hyra. Nämnden prognostiserar att detta bidrag under 2017 blir 7,4 mnkr.

Ersättningsnivåerna till de pedagogiska verksamheterna redovisas i bilaga 4.

Barn, kultur och fritid

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
Barn, kultur och fritid	15,4	15	0,4

Anslaget för barn, kultur och fritid ökar med 0,4 mnkr jämfört med 2016 vilket beror på en mindre omfördelning till andra verksamhetsområden än tidigare år. I år omfördelas 4,0 mnkr till verksamhet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning, 1,3 mnkr till ungdomsmottagningen inom individ- och familjeomsorgens barn och ungdom samt 0,4 avseende öppen förskola till förskoleverksamhet. I anslaget finns budgeterade medel för:

- fält- och preventionsarbete
- fritidsgård
- parklekar
- fritidsverksamhet för barn och ungdomar med funktionsnedsättning
- sommarkoloniverksamhet
- lokal kulturverksamhet
- konsumentvägledning
- föreningsstöd

Äldreomsorg

Verksamhetsområde (mnkr)	Ursprunglig budget 2016 (netto)	Justerad budget 2016 (netto) *	Budget 2017 (netto)	Differens
Äldreomsorg	465,4	467,7	468	0,3

* avser justering av ursprunglig budget med 2 mnkr samt medel för fördjupade kvalitetsanalyser om 0,3 mnkr.

Äldreomsorgens budget är i stort sett oförändrad jämfört med 2016. Ramen ska täcka ersättning för högre priser till utförarna. En förklaring till att anslaget inte ökar i större utsträckning är att resursfördelningssystemets inkomstklasser har uppdaterats, vilket ger en negativ effekt på nämndens tilldelning.

Nya priser

Ersättningen för hemtjänst i ordinärt boende har höjts med 4,7 procent jämfört med 2016. Från och med 2017 försvinner ersättningen till utförare inom hemtjänsten för avböjda besök. Stadens budget för avböjda besök har istället omförd till den ordinarie ersättningen. I höjningen inryms också pris- och lönekomensation.

För vård- och omsorgboenden har ersättningen ökat med 2,6 procent. Lokalschablonen höjs med 1 procent.

Växelvårdsplatser, profilboenden, profildagverksamhet och servicehus ingår inte i valfrihetssystemet och för dessa boendeformer beslutas ersättningsnivåerna av stadsdelsnämnden. Ersättningsnivåerna för servicehus föreslås likt ersättningen för hemtjänst i ordinärt boende att öka med 2,3 procent. Nivån på grundersättningen, servicehusets bottenplatta, föreslås till 11 765 kr/månad. Bottenplattan finansierar kostnader för gemensamma funktioner inom servicehuset bland annat gemensamma lokaler, sjuksköterskor, sjukgymnast och träfflokalens aktiviteter. Ersättningsnivåer för samtliga insatser inom äldreomsorgen redovisas i bilaga 4.

De nya ersättningarna för hemtjänst och vård- och omsorgsboenden beräknas, utifrån dagens volymer, ge ökade kostnader för dessa insatser med 14,0 mnkr. Vidare beräknas löneökningar under året att kosta enheten 1,0 mnkr.

Uppskattad ökning av vårdkostnader utifrån nuvarande volymer (mnkr)	Uppskattade löneökningar beställare	Summa uppskattade kostnadsökningar
14,0	1,0	15,0

Budgeterade volymer

2017 års budget ger utrymme att köpa cirka 26 750 utförda hemtjänsttimmar i ordinärt boende per månad, vilket kan jämföras med nivån i oktober 2016 på cirka 27 500 timmar. För vård- och omsorgsboende budgeteras totalt cirka 150 000 vårdtygn, vilket motsvarar cirka 410 personer per månad. I oktober 2016 har cirka 430 personer i vård- och omsorgsboende.

Lokaler

För lokalhyror och lokalunderhåll budgeteras netto 10,0 mnkr för 2016. En förändring jämfört med 2016 är att en dom nu gör att staden tydliggjort att nämnden inte kan dra av omsorgsmoms på gemensamhetsytor, nettoeffekten av detta är drygt 1,5 mnkr i ökade kostnader. Om nämnden kompenseras av staden för tomgångshyror eller vid annan användning av fastigheten kan avvecklingen av Vasen leda till minskade lokalkostnader under kvartal 2-4.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
<i>Stöd och service till personer med funktionsnedsättning</i>			
Vuxna	162,6	161,2	1,4
Barn	20,9	18,7	2,2

Budgetramen grundar sig främst på en schablonersättning per beslutad omsorgsnivå för varje brukare på boenden, daglig verksamhet och korttidsvistelse. Budgeten har beräknats utifrån prestationsmätningen hösten 2016 och kommer justeras efter två avläsningstillfällen under 2017. Ökningen av budgetramen beror främst på höjning av schablonersättningen. För barn och vuxenboende, daglig verksamhet och korttidsvistelse är schablon och peng i omsorgsnivåerna höjda med 1,3 procent. Ersättningsnivåerna redovisas i bilaga 4.

Ramen innehåller även ett fast anslag för insatser främst enligt socialtjänstlagen. Det fasta anslaget har minskat med 1,2 mnkr jämfört med 2016, vilket är en minskning med ca 5 procent.

Totalt har 4,0 mnkr tillförts från verksamhet för barn, kultur och fritid, vilket motsvarar den förväntade extra kostnaden nämnden har för placeringar utanför stadens LOV-avtal. Förvaltningen deltar i stadsgemensamma insatser för att omförhandla dessa avtal.

En annan ekonomisk utmaning inom verksamhetsområdet är några nya domar från Högsta förvaltningsdomstolen gällande tolkning av grundläggande behov för personer med personlig assistans. Försäkringskassan förväntas utifrån domarnas avslag mer vilket kan medföra ökade kostnader för kommunerna.

Individ- och familjeomsorg (inklusive socialpsykiatri)

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
<i>Individ- och familjeomsorg</i>			
Barn och ungdom	33,6	31,2	2,4
Vuxna	12,4	12,5	-0,1
Socialpsykiatri	23,3	23,4	-0,1
Budget- och skuldrådgivning	0,6	0,6	0

Individ- och familjeomsorgen får en förstärkt budget med drygt 2 mnkr till följd av en central satsning i staden på barn och unga.

På samma sätt som tidigare år omfördelas medel från verksamhet för barn, kultur och fritid för att finansiera ungdomsmottagningen. Nämnden förväntas under 2017 behöva tillskjuta extra medel till Kungsholmens stadsdelsnämnd för hanteringen av ensamkommande barn. I och med att antalet barn som anländer är lågt kommer intäkter från staten för handläggning minska samtidigt som befintligt antal ärenden och arbetsmängd för enheten fortsatt är stor. Enheten kommer under året arbeta med en handlingsplan för att minimera effekterna av statens ändring av ersättning för placerade barn från halvårsskiftet. Enheten arbetar även aktivt med en långsiktig behovsplanering för barnen och ungdomarna.

Inom socialpsykiatri har staden beslutat om en ny ersättningsmodell med nya nivåer och ersättningar för insatsen boendestöd från och med halvårsskiftet 1:a juli. Ersättningsnivåer till utförare redovisas i bilaga 4.

Stadsmiljö- och parkmiljöverksamhet

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
Stadsmiljö	15,5	15,5	0
Folköl- och tobakstillsyn	0,2	0,2	0
Avskrivningar	7,6	11,5	-3,9
Internräntor	0,9	1,1	-0,2

Parkmiljöavdelningen norra innerstaden är en gemensam organisation för Norrmalms, Kungsholmens och Östermalms stadsdelsnämnder. Budget för parkmiljö ligger kvar på respektive nämnd och återfinns som omslutningsförändring i budgettabellen. Tabellen ovan avser endast Norrmalms stadsdelsnämnd. Driftbudgeten är oförändrad från 2016.

Sänkt internränta

I kommunfullmäktiges budget framgår att stadens internränta 2017 sänks till 0,7 procent. Nämnden prognostiserar att detta medför minskade kostnader för internräntan med ca 0,7 mnkr, vilket kommer att justeras under året.

Ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder

Sedan 2007 drivs norra innerstadens gemensamma försörjningsstödsenhet, som handlägger ekonomiskt bistånd och arbetsmarknadsåtgärder, av Östermalms stadsdelsnämnd. Budgeten för ekonomiskt bistånd baseras på ett genomsnittligt medelbidrag på 8 600 kr och cirka 140 hushåll per månad. I september 2016 fick 122 hushåll bidrag.

I budgeten för arbetsmarknadsåtgärder har nämnden tilldelats anslag för arbetsmarknadsåtgärder, visstidsanställningar och feriearbeten för ungdomar. Totalt anslag för feriearbeten är 1,6 mnkr och motsvarar arbete för cirka 124 ungdomar vilket är en minskning jämfört med 2016. I stadens budget finns ytterligare 10 mnkr reserverade för feriearbete vilket

kommer att fördelas i kommunstyrelsens avstämningsärendet. Nämnden har ett årsmål om 150 feriearbetande ungdomar utifrån en förväntan om att få del av delar av de reserverade medlen.

Verksamhetsområde (mnkr)	Budget 2017 (netto)	Budget 2016 (netto)	Differens
Ekonomiskt bistånd	20,4	23,8	-3,4
- Varav handläggning	6,0	6,4	-0,4
Arbetsmarknadsåtgärder	3,5	2,7	0,8

Investeringar

Parkinvesteringar

Stadsdelsnämnden har i budget 2017 tilldelats 14,5 mnkr för investeringar i parker och grönområden. Dessa medel fördelas utifrån parkplanen på följande objekt:

Mnkr	Budget 2017	
Observatorielunden övre	3,3	Anläggningsarbeten upprustning
Observatorielunden övre	4	Reinvesteringar
Observatorielunden nedre	1	Anläggningsarbeten upprustning.
Enkehusparken	2	Projektering och upphandling av entreprenad för upprustning samt förberedande markarbeten
Vasaparken	0,7	Trädplantering och lekutrustning
Bellevueparken	1	Konstbevakning planetringar
Monica Zetterlunds park	1,5	Reinvesteringar, gräsytor och gångvägar.
Vanadislunden	0,3	Trädplantering
Småparker	0,7	Stadsodling, medborgarförslag
Totalt	14,5	

Förutom tilldelade investeringsmedel, avsätter exploateringskontoret 0,5 mnkr från projekt Hagastaden för att under 2017 ta fram ett program för upprustning av Norrbackatäppan.

Maskiner och inventarier

Nämnden har tilldelats en budget för investeringar av maskiner och inventarier om 2,7 mnkr. En investering är, enligt stadens anvisningar, en anskaffning av en anläggningstillgång med ett värde över ett basbelopp och ett bestående värde i tre år eller mera. Driftbudgeten belastas sedan med kapitalkostnader under anläggningstillgångens beräknade livslängd.

Nämnden förväntar sig ökade investeringar av inventarier det kommande året. Ett skäl till detta är utbyggnad och öppnande av verksamhet i Hagastaden, ett annat är en eventuell flytt av förvaltningskontor. Nämnden har med anledning av flytten för avsikt att återkomma i tertiärrapport 1 med en ansökan om utökad investeringsram. I dagsläget uppskattar förvaltningen det utökade investeringsbehovet för flytten till 5-6 mnkr.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för Norrmalms stadsdelsnämnd.

Resultatenheter

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott, till följande år. Överföringen får som mest motsvara 5 procent av bruttobudgeten innevarande år och det samlade värdet av överförda överskott får maximalt motsvara 10 procent av bruttobudgeten. En förutsättning är att resultatenheten har uppfyllt sina åtaganden. Överskott får ackumuleras och föras över under flera år. Underskott ska täckas senast under nästkommande år, annars ska nämnden upplösa resultatenheten i samband med bokslutet.

Följande enheter föreslås vara resultatenheter år 2017:

Mitt i City förskolor
Karlbergs förskolor
Johannes förskolor
Matteus förskolor
Vasaparkens förskolor
Odenplans förskolor
Fält- och fritidsenheten
Socialpsykiatrins utförare

Ersättningsnivåerna till alla enheter följer fullmäktiges beslutade pengnivåer, beloppen framgår av bilaga 4.

Betydande projekt som inte är investeringar

Inte aktuellt för Norrmalms stadsdelsnämnd.

Budgetjusteringar

Klimatinvesteringar

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering om 1,8 mnkr för klimatinvesteringar i solcellskomprimerande skräpkorgar och källsorteringskärl, enligt bilaga 10 a-b.

Härutöver ansöker nämnden om 1,6 mnkr i klimatmedel för fortsatta energieffektiviserande åtgärder. Nämnden arbetar strategiskt med underhållsplaner inom samtliga förskolor och har identifierat att insatser gällande framförallt LED-belysning, torkskåp och vitvaror kan minska nämndens energiförbrukning. Ansökan återfinns i sin helhet i bilaga 10 c-d.

Stimulansbidrag för utbyggnad av LSS-bostäder

Stadsdelsnämnden har av kommunstyrelsen ekonomiutskott tidigare beviljats stimulansbidrag för utbyggnad av grupp- och servicebostäder inom stadsdelsområdet, framförallt inför utbyggnad i Hagastaden. Nämnden kommer under året att intensifiera arbetet för inflyttning 2017/18 och ansöker därmed om budgetjustering om 2,4 mnkr av dessa medel.

Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet

Norrmalm stadsdelsnämnd har länge arbetat för att motverka hemlöshet då det är ett prioriterat område och då staden har som målsättning att den enskilde har en stadigvarande bostad. Stadsdelsnämnden söker, i enlighet med bilaga 11, 0,9 mnkr i projektmedel med syfte att kartlägga hur behovet av bosamordning och hemlöshetssamordning ser ut idag samt utveckla arbetssätt och rutiner för att på bästa sätt möta målgruppens problematik.

Ansökan om medel för en giftfri förskola

För att genomföra åtgärder enligt nivå 1 av en Kemikaliesmart förskola ansöker Norrmalms stadsdelsnämnd om 0,8 mnkr i budgetjustering. Medel kommer framförallt att användas till inköp och ersättning av kemikaliesmarta leksaker och material. Den ökade kostnad som åtgärderna medför ryms inte inom förskoleenheternas budgetram, bland annat med anledning av prognoser som visar på ett vikande barnunderlag samt höga personalkostnader under 2017. Sökta medel möjliggör att enheterna i högre grad och takt kan prioritera det viktiga arbetet för en giftfri och kemikaliesmart förskola.

Omslutningsförändringar

I den tilldelade budgetramen ingår endast kostnader och intäkter för nämndens egen verksamhet. Utöver dessa har nämnden kostnader och intäkter för andrahandsuthyrning av lägenheter inom äldreomsorg och funktionsnedsättning samt ökade kostnader och intäkter för verksamhet som säljs till andra förvaltningar och externa parter. Omslutningsförändringar redovisas om sammanlagt 131,0 mnkr.

Omslutningsförändring (mnkr)	Kostnader	Intäkter
<i>Nämnd- och förvaltningsadministration</i>	0,4	-0,4
Administrativ ersättning från Östermalms SDN och Kungsholmens SDN		
<i>Individ- och familjeomsorg</i>	17,5	-17,5
Avser försäljning av budget- och skuldrådgivning till andra SDN samt intäkter från Migrationsverket		
<i>Varav socialpsykiatri</i>	15,3	-15,3
Avser försäljning av platser till andra SDN och kommuner, boendehyror, egenavgifter		
<i>Stadsmiljöverksamhet</i>	25,3	-25,3
Avser försäljning av stadsmiljöverksamhet till andra SDN		
<i>Förskoleverksamhet</i>	5	-5
Avser försäljning samt nystartsjobb, ungdoms- och utvecklingsantällningar		
<i>Äldreomsorg</i>	75	-75
Avser försäljning av platser till andra SDN och kommuner, boendehyror, egenavgifter		
<i>Funktionsnedsättning</i>	7	-7
Avser boendehyror och egenavgifter		
<i>Barn, kultur och fritid</i>	0,8	-0,8
Avser intäkter för kollo		
Summa	131,0	-131,0

Medel för lokaländamål

Eventuell flytt av förvaltningskontor

Hyreskontraktet för nämndens förvaltningskontor går ut sista december 2017. Hyresvärden har informerat förvaltningen om att de har för avsikt att säga upp avtalet för villkorsändring innan sista mars 2017. Hyresvärden har dessutom meddelat att en hyresökning om åtminstone 20 procent är att vänta. Som ett led i stadens arbete med att effektivisera de administrativa lokalerna har förvaltningen sett över möjligheten att inom stadsdelsnämndens område hitta nya effektiva förvaltningslokaler.

Nämnden föreslås i december respektive februari besluta om inriktnings-, och genomförandeärende för en eventuell flytt till nya lokaler. Vid en flytt kommer särskilda engångskostnader tillkomma, exempelvis projektledare, dubbla hyreskostnader under sista kvartalet samt flyttkostnader. Behovet av inventarier till ett nytt förvaltningskontor innebär ett behov av ökad investeringsram. Preliminära uppskattningar är att flytten medför investeringar om 5-6 mnkr. Nämnden har för avsikt att återkomma efter ett eventuellt genomförandebeslut med ansökan om detta.

Stimulansbidrag för LSS-bostäder

Stadsdelsnämnden ansöker, i enlighet med rubriken budgetjustering ovan, om sedan tidigare beviljade medel för utbyggnad av LSS-bostäder. Medlen avser gruppbostad på David Bagares gata, projekteringskostnader och beställarstöd för gruppbostad i kvarteret Algoritmen i Hagastaden samt startkostnader och beställarstöd för servicehuslägenheter i kvarteret Cellen i

Hagastaden. Första inflyttning i LSS-bostäderna i Hagastaden beräknas kring årsskiftet 2017/18.

Information om lokalförändringar i nämndens förskolor

Hyreskontraktet mellan fastighetsägare och stadsdelsnämnd gällande förskolan Flöjtblåsaren på Vidargatan 4 kommer på fastighetsägarens begäran att avslutas den 30 juni 2017. Förskolan tillhör Odenplans förskoleenhet och de barn som finns inskrivna i verksamheten kommer att förflyttas till förskolan Stjärnfallet Hagagatan 15 inom samma enhet.

Nämnden föreslås i december 2016 besluta om ny förskola i anslutning till grundskolan Vasa Real som ska byggas ut. Befintlig förskola på platsen, förskolan Resedan, behöver därför rivas. Förskolan tillhör Vasaparkens förskoleenhet och rivning beräknas starta under sommaren 2017. Verksamheten kommer under rivning och uppbyggnad av en ny förskola att evakueras inom stadsdelsområdet. Stadsdelsförvaltningen kommer vidare att utreda vad lokalerna i Vanadisstugan på Sveavägen 140 vidare kan nyttjas till.

Kvalitetsarbete

Grunden för nämndens kvalitetsarbete är stadens budget och stadens program för kvalitetsutveckling. Nämndens verksamheter arbetar kontinuerligt med utveckling för en högre kvalitet. Ambitionen är att årligen delta i stadens kvalitetsutmärkelse.

Nämndens strategiska arbete med kvalitetsutveckling utgår från ett tydligt fokus på resultat och effekter för målgruppen. Nämndmål, indikatorer och aktiviteter är formulerade med fokus på de effekter och resultat som skapas för invånare och brukare. Ett tydligt resultatperspektiv finns med i verksamhetsplanering, uppföljning, och rapportering.

Under 2017 fortsätter nämnden arbetet med att utveckla indikatorer och mäta resultatet och effekterna för invånare och brukare. Nämndens stödfunktioner och verksamhetscontrollers utgör ett stöd för verksamheterna i detta arbete. Arbetet sker i stadens system för integrerad ledning och styrning (ILS).

En del i nämndens samlade kvalitetsarbete är arbetet med väsentlighets- och riskanalys i vilken nämnden uppskattar väsentlighetgraden och risken för att oönskade händelser ska inträffa. Väsentlighets- och riskanalyserna (VoR) genomförs årligen på enhets-, avdelnings-, och förvaltningsnivå i anslutning till arbetet med verksamhetsplanen. Samtliga steg samt uppföljning dokumenteras i ILS-webb. Arbetet ingår i processen med att ta fram en internkontrollplan och syftet är att säkra en effektiv förvaltning och undgå allvarliga fel och skador. Nämnd, förvaltningsledning och övrig personal samverkar för att med en rimlig grad av säkerhet uppnå målen för den interna kontrollen.

Nämndens medarbetare är viktiga i kvalitetsarbetet. Medarbetarna har kunskap om den egna verksamhetens mål och förutsättningar samt hur deras insatser bidrar till stadens utveckling. Genom ett tydligt brukarfokus skapas engagemang och delaktighet.

Uppföljning och analys

Uppföljning och analys utgår från nämndens och kommunfullmäktiges indikatorer och aktiviteter, stadens centrala brukarundersökningar, egna enkäter och uppföljningar, revisorernas granskningar, synpunkter och klagomål m.m. Därutöver finns det flera olika verksamhetsspecifika metoder i kvalitetsarbetet:

- förskolornas kvalitetsredovisning och löpande arbete med pedagogisk dokumentation.
- kvalitets- och ledningssystem inom äldreomsorg och socialtjänst.
- barns behov i centrum (BBIC) ger en enhetlig och evidensbaserad struktur för handläggning, genomförande och uppföljning inom den sociala barn- och ungdomsvården.
- bedömningsinstrumentet och strukturerad intervjumetod ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis) för bedömning av ungdomars problematik och för att uppmärksamma eventuellt risk- eller missbruk. SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth), för beslutsstöd i utredningar gällande risker och behov hos ungdomar med känt antisocialt beteende.
- utredningsinstrumentet ASI (Addiction Severity Index) inom vuxnenhetens missbruksdel och DUR (Dokumentation - Utredning - Resultat) inom socialpsykiatri samt Motiverande samtal (MI).
- arbetet med att implementera en evidensbaserad praktik inom socialtjänsten sker kontinuerligt. (Evidensbaserad praktik innebär en medveten och systematisk användning av flera kunskapskällor. Den professionelle väger samman sin expertis med bästa tillgängliga kunskap, den enskildes situation, erfarenhet och önskemål vid beslut om insatser.)
- intervjuer och observation inom äldreomsorgen
- bedömningsinstrumentet FREDÅ används i arbetet mot våld i nära relationer används.
- kvalitativa granskningar
- nätverk och omvärldsbevakning för att ta del av goda exempel m.m.

Övriga frågor

Organisatoriska förändringar

Hemtjänst Norrmalm

Den kommunala hemtjänsten har under två års tid varit organiserad under äldreomsorgens utförarenhet tillsammans med vård- och omsorgsboendet Väderkvarnen. Det har visat sig vara en för stor enhet både för chefsnivån och medarbetarnivån. Under 2017 delas enheten till två där hemtjänst Norrmalm igen bildar en egen enhet. Syftet är att skapa enhetlig organisation med tydligt ledarskap.